

Założenia

do projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów

I. Wprowadzenie

1. Potrzeba i cele uchwalenia projektowanej ustawy

Psycholog jest specjalistą, który zajmuje się badaniem tego, jak powstają i przebiegają procesy psychiczne, analizowaniem świadomości, stanów emocjonalnych, procesów poznawczych i wyobrażeń, a także stosunkami człowieka z otoczeniem oraz zasadami rządzącymi tymi relacjami. Celem działań podejmowanych przez psychologa jest „niesienie pomocy innej osobie w rozwiązywaniu trudności życiowych i osiągnięciu lepszej jakości życia na drodze rozwoju indywidualnych możliwości i ulepszaniu kontaktów międzyludzkich” (Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa). Praca psychologów wiąże się z wytworzeniem z klientem szczególnej więzi, której specyfika polega na uzyskiwaniu przez psychologa wrażliwych informacji o kliencie, na ingerowaniu w te sfery jego funkcjonowania, których może nie być do końca świadomym oraz na kierowaniu jego zachowaniami. Relacja ta charakteryzuje się przewagą psychologa, który dysponuje specjalistyczną wiedzą pozwalającą mu poznać innych ludzi i oddziaływać na nich.

Psycholog dba zatem o tę sferę funkcjonowania człowieka, którą można określić zdrowiem psychicznym. Zdrowie psychiczne, zgodnie z Konstytucją Światowej Organizacji Zdrowia z dnia 22 lipca 1946 r. (Dz. U. z 1948 r. Nr 61, poz. 477, z późn. zm.), jest natomiast warunkiem dobrostanu i prawidłowego funkcjonowania nie tylko jednostek, ale całych społeczeństw. Stabilność umysłowa poszczególnych osób tworzących populację jest bowiem warunkiem niepowstawania w społeczeństwie patologii, co zapewnia jego zrównoważony rozwój.

Również polski ustawodawca docenia, rozumie wagę i wpływ zdrowia psychicznego na funkcjonowanie społeczeństwa. Wyrazem tego stało się uchwalenie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375,

z późn. zm.). Na mocy owego aktu prawnego zdrowie psychiczne zostało uznane w polskim porządku prawnym za jedno z fundamentalnych dóbr osobistych człowieka obok wolności, swobody sumienia i czci. Ustawodawca dał zatem wyraz przekonaniu, że zdrowie psychiczne powinno być dobrem szczególnie chronionym. Na mocy ustawy ochronę tę państwo zobowiązane jest zapewnić, m.in. przez tworzenie placówek poradnictwa psychologicznego, prowadzenie badań naukowych, stosowanie zasad ochrony zdrowia psychicznego w szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, czy w jednostkach wojskowych. Ochrona ta wyraża się także w promocji zdrowia psychicznego, zapobieganiu zaburzeniom, zapewnieniu osobom zaburzonym psychicznie opieki zdrowotnej oraz pomocy niezbędnej im do życia w środowisku społecznym, zawodowym i rodzinnym.

Realizacja celów wynikających z przywołanej wyżej ustawy w dużej mierze należy właśnie do psychologów. Nie tylko prowadzą oni terapię osób zaburzonych i pomagają im w odzyskaniu równowagi psychicznej. Psychologowie zatrudnieni w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych są członkami zespołów wydających orzeczenia i opinie dotyczące potrzeby kształcenia specjalnego dziecka, zastosowania wobec niego indywidualnego programu nauczania, czy rozpoczęcia wczesnego wspomaganie dziecka (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej - Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm. oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych - Dz. U. z 2008 r. Nr 173, poz. 1072). Psychologowie działający w poradniach psychologicznych udzielają także dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej (ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, z późn. zm.).

Psychologowie są także biegłymi powoływanymi przez sądy w celu wydania opinii o wiarygodności zeznań świadków, ustalenia poczytalności sprawcy czynu, czy o istnieniu podstaw do ubezwłasnowolnienia. Ich wiedza wykorzystywana jest w więziennictwie, policji i urzędach pracy. Stanowią wsparcie personelu szpitali, hospicjów i ośrodków adopcyjnych. Wykonują również zadania przewidziane w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24, z późn. zm.) oraz zadania, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 marca 2012 r. w sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi – żołnierzowi lub weteranowi poszkodowanemu – żołnierzowi oraz najbliższym członkom jego rodziny (Dz. U. z 2014 r. poz. 1791). Ich działalność wpływa na bezpieczeństwo ruchu drogowego

(badania kierowców), bezpieczeństwo osób sprawujących funkcje państwowe (np. badania psychologiczne pracowników Biura Ochrony Rządu), a nawet bezpieczeństwo jądrowe i radiologiczne kraju (badanie osób wykonujących czynności z zakresu ochrony radiologicznej i jądrowej). Psychologowie kliniczni pracują na oddziałach psychiatrycznych, są członkami zespołów medycznych oddziałów somatycznych (m. in. kardiologicznych, ginekologicznych, nefrologicznych) oraz neurologii i neurochirurgii, podejmując tam czynności zawodowe w postaci diagnozy i terapii psychologicznej, w tym rehabilitacji neuropsychologicznej. Psychologowie wykonują swoje zadania również w innych miejscach pracy ucząc osoby zdrowe nabywać kompetencje z zakresu komunikacji interpersonalnej i społecznej dzięki czemu poprawia się u tych osób jakość życia i poziom wykonywanej pracy.

Zatem między innymi właśnie przez psychologów realizowana jest zasada ochrony zdrowia psychicznego, która na szczeblu państwowym, ale także na arenie międzynarodowej została uznana za podstawę prawidłowego rozwoju społeczeństwa. Wykonywanie zawodu psychologa wiąże się więc z ogromną odpowiedzialnością nie tylko za losy pojedynczych ludzi, ale także całych populacji, a nawet za prawidłowe funkcjonowanie aparatu państwowego. Wykonywanie zawodu przez psychologa służy w związku z tym także ochronie interesu ogólnego, a on sam realizuje pewne cele publiczne.

Wszystkie wyżej wymienione cechy zawodu psychologa świadczą o tym, że wykonywanie tej profesji przez osoby niekompetentne i nieodpowiednio do tego przygotowane może stanowić zagrożenie dla ochrony zdrowia psychicznego, prawidłowego rozwoju jednostek, a nawet zaburzać ład społeczny. Decyduje to o wysokich wymaganiach stawianych osobom wykonującym zawód psychologa – zarówno etycznych, jak i dotyczących poziomu ich kwalifikacji. Wpływ, jaki działalność psychologów ma na społeczeństwo decyduje o tym, że ukończenie studiów magisterskich nie może być jedynym warunkiem uzyskania prawa do wykonywania tego zawodu.

Przed wszystkim ukończenie studiów wyższych nie gwarantuje wysokiego poziomu wiedzy i kompetencji posiadanych przez psychologów. Dziedzina nauki, jaką jest psychologia, podobnie jak medycyna, podlega dynamicznym zmianom. W miarę rozwoju wiedzy o człowieku i odkrywaniu nowych metod postępowania to, co jeszcze stosunkowo niedawno uważano za skuteczne, okazuje się nieużyteczne, szkodliwe lub mało efektywne. Współczesne, szybkie tempo postępu naukowego powoduje, że wiedza uzyskana m.in. podczas studiów akademickich stopniowo traci aktualność. Dlatego psycholog, aby nadal pozostać profesjonalistą, musi stale śledzić postępy wiedzy psychologicznej,

uaktualniać posiadaną wiedzę i podnosić kwalifikacje zawodowe. Obowiązek ustawicznego uzupełniania wiedzy i doskonalenia umiejętności zawodowych powinien oznaczać nie tylko zobowiązanie do nieustannego kształcenia w formie podnoszenia kwalifikacji, lecz również obowiązek prawny stałej aktualizacji posiadanej wiedzy, jako niezbędnego warunku wykonania zawodu. Kluczowe jest zatem, aby psycholog przez cały okres swojej aktywności zawodowej ustawicznie doskonalił swoje umiejętności zawodowe celem odnawiania, rozszerzania i pogłębiania posiadanych kwalifikacji. Jest to proces, który umożliwia psychologom uzyskiwanie coraz wyższego statusu zawodowego oraz osiągnięcie mistrzostwa w zawodzie. W konsekwencji gwarantuje to bezpieczeństwo osobom korzystającym z ich usług.

Jakkolwiek w systemie prawa nie ma definicji „zawodu zaufania publicznego”, to w doktrynie prawa oraz w opinii społecznej za taki zawód uznaje się ten, który jest istotny dla ogółu społeczeństwa i charakteryzuje się:

- szczególną więzią zaufania między klientem, a osobą wykonującą dany zawód,
- obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej,
- nienaganną postawą moralną i etyczną osób wykonujących taki zawód,
- wysokim poziomem jakości świadczonych usług,
- przynależnością osób wykonujących ten zawód do obowiązkowego samorządu zawodowego.

Warto w tym miejscu przywołać orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego przybliżające rozumienie terminu „zawód zaufania publicznego”. W wyroku z dnia 7 maja 2002 r. (sygn. akt SK 20/00) sąd orzekł, że jest to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2007 r., sygn. akt K 41/05).

Wyróżnikiem zawodów zaufania publicznego jest między innymi ich quasi-misyjność, a więc zdystansowanie się wobec kryterium zysku, wynikające z faktu, że zawody te wykonywane są w celu zaspokajania interesu publicznego. Ustawodawca posługując się tym kryterium ma pewną swobodę kreowania w drodze ustawy samorządów, których istnienie zaspokaja potrzebę sprawowania pieczy nad należyтым wykonywaniem określonych

zawodów. Owa swoboda ustawodawcy może być ograniczona, zwłaszcza wtedy, gdy za istnieniem konkretnych samorządów zawodowych przemawiają ustalone w Konstytucji RP zobowiązania ciążące na państwie. Są to zwłaszcza zobowiązania w zakresie ochrony zdrowia jednostki ludzkiej. Z tego punktu widzenia niekwestionowane wydaje się istnienie samorządów zawodów zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne obywateli,

w szczególności, gdy dany zawód ma cechy świadczące o szczególnej doniosłości społecznej.

Wymienione wcześniej cechy zawodu psychologa, zakres sfer, na które wpływa jego działalność, w tym rola, jaką odgrywają w procesie ochrony zdrowia psychicznego, przesądzają o tym, że ustawowe uregulowanie zasad wykonywania tego zawodu uzasadnione jest interesem publicznym. Z kolei szczególny wpływ wywierany przez psychologów na jednostki i społeczeństwo, specyficzny charakter więzi tworzonej z klientem, wysokie wymagania co do postawy etycznej oraz kwalifikacji psychologów – potwierdzają, że profesję tę należy uznać za zawód zaufania publicznego. Niezbędne jest zatem, aby wykonywanie zawodu psychologa zależało od spełnienia wymagań kwalifikacyjnych i warunków określonych w przepisach prawnych ustanowionych przez państwo i organy korporacyjne.

O zawodach zaufania publicznego stanowi art. 17 ust. 1 Konstytucji RP wskazując, że w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, których zadaniem jest sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Biorąc powyższe pod uwagę, zawód psychologa należy uznać za zawód zaufania publicznego. Szerokie spektrum zagadnień, jakimi zajmuje się psycholog, tj. m.in. pomoc w rozwiązywaniu problemów w różnego rodzaju dziedzinach życia osobistego, rodzinnego, społecznego, biznesowego itd., czego odzwierciedleniem jest zatrudnianie psychologów w instytucjach publicznych i prywatnych (np. więziennictwie, sądownictwie, oświacie, służbie zdrowia), wskazuje, że zawód psychologa powinny wykonywać osoby o odpowiednich kwalifikacjach i postawie etycznej. Art. 65 ust. 1 Konstytucji RP wprowadza zasadę wolności wykonywania zawodu. Od tej zasady generalnej mogą istnieć wyjątki, ale tylko przewidziane w ustawie. Niezbędne jest zatem ustawowe uregulowanie zasad wykonywania tego zawodu.

W chwili obecnej brak funkcjonującej w praktyce ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym szkodzi interesom klientów usług psychologicznych, ponieważ uniemożliwia weryfikację kompetencji zawodowych psychologów. Ponadto nie jest możliwe

egzekwowanie ich odpowiedzialności zawodowej, z uwagi na fakt, że nie funkcjonują organy samorządu zawodowego. Klienci usług psychologicznych nie mogą zatem skarżyć się na ich jakość. W konsekwencji nie ma środków oddziaływania na psychologów popełniających błędy. Nadzór samorządu zawodowego nad kompetencjami zawodowymi oraz etycznymi pozwoli na poprawę jakości usług psychologicznych, jak również będzie stanowić gwarancję praw klientów.

Niepewność prawa wynikająca z faktu, że ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów jest obowiązującym aktem prawa, który nie funkcjonuje w praktyce, jest najbardziej istotnym problemem dotyczącym zarówno psychologów, osoby korzystające z ich usług oraz organy państwa (między innymi marszałków województw). Z tego powodu psychologowie napotykać trudności związane z podjęciem oraz wykonywaniem zawodu. Pracodawcy oraz osoby korzystające z usług psychologów w celu weryfikacji ich uprawnień proszą o okazanie zaświadczenia o prawie wykonywania zawodu, które nie może zostać wydane z uwagi na fakt, że nie istnieją organy do tego upoważnione, tj. samorząd zawodowy. Fakt ten jest również wykorzystywany przeciwko psychologom w najróżniejszych postępowaniach sądowych cywilnych lub karnych wszczynanych przez osoby niezadowolone z wydanej przez psychologa opinii lub postawionej diagnozy. Kwestionując prawo do wykonywania zawodu osoby te starają się podważyć wydaną przez psychologa opinię. W wielu sprawach cywilnych (głównie rodzinnych) oraz karnych sądy muszą zasięgać wiadomości specjalnych od psychologów. Niezadowolona z rozstrzygnięcia sądu strona wykorzystuje niepewność prawa w zakresie regulacji zawodu psychologa do tego, by kwestionować wydany na podstawie opinii biegłego psychologa wyrok czy postanowienie. W konsekwencji psychologowie wykonując swój zawód muszą się stale tłumaczyć z legislacyjnych błędów organów państwa.

Inny problem związany między innymi z brakiem powołania organów samorządu zawodowego psychologów dotyczy również osób korzystających z usług psychologicznych, które nie mogą składać skarg na jakość tych usług czy naruszenie obowiązków zawodowych przez psychologa. Na powyższe zwrócił uwagę między innymi Rzecznik Praw Obywatelskich. Problemy związane z brakiem powołania organów samorządu zawodowego psychologów zgłaszane były także przez Rzecznika Praw Pacjenta. Podnosił on, że w trakcie prowadzonych postępowań wyjaśniających w zakresie prawa pacjenta do świadczeń zdrowotnych jest on obowiązany zasięgać wiadomości specjalnych, ponieważ nie ma prawa do wydawania opinii o stosowanym postępowaniu diagnostycznym, leczniczym i pielęgnacyjnym w zakresie jego zgodności z aktualnym stanem wiedzy, z uwzględnieniem

dostępności metod i środków. Powyższy zakres spraw należy do konsultanta krajowego oraz konsultanta wojewódzkiego w danej dziedzinie medycyny, farmacji lub w innej dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia, o czym stanowi art. 10 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o konsultantach w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2015 r. poz. 126). Problemem jednak jest to, że dla dziedziny psychologii ustanowiony został konsultant krajowy oraz konsultanci wojewódzcy tylko w zakresie psychologii klinicznej. Wobec powyższego Rzecznik Praw Pacjenta w prowadzonych postępowaniach nie jest w stanie zasięgnąć opinii podmiotu uprawnionego, ponieważ nie został on powołany. Ponadto brak powołanych organów samorządu zawodowego spowodował, że nie jest ustalana i aktualizowana lista metod i narzędzi psychologicznych zastrzeżonych wyłącznie do stosowania przez psychologów oraz nie ma nadzoru na warunkami stosowania, rozpowszechniania i nabywania narzędzi psychologicznych.

Rozpoczęcie funkcjonowania samorządu zawodowego psychologów, który dokonywałby oceny zasadności toku postępowania diagnostycznego, opiniował i orzekał o jakości udzielonej pomocy psychologicznej, zgodności udzielonego przez psychologa świadczenia zgodnie ze standardami wykonywania zawodu wypełniłoby istniejącą obecnie lukę oraz zlikwidowałoby trudności wynikające z braku istnienia tych organów.

Celem projektowanej regulacji będzie:

- zapewnienie profesjonalizmu wykonywanych świadczeń psychologicznych gwarantujących bezpieczeństwo osób z takich świadczeń korzystających,
- wprowadzenie regulacji zgodnych z wymogami prawa europejskiego,
- utworzenie samorządu zawodowego reprezentującego osoby wykonujące zawód psychologa i sprawującego pieczę nad należyтым wykonywaniem tego zawodu,
- wprowadzenie nadzoru ministra właściwego do spraw pracy nad działalnością samorządu zawodowego.

2. Aktualny stan stosunków społecznych oraz aktualny stan prawny

Zawód psychologa jest regulowany ustawą z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, z późn. zm.). Jednakże ustawa pomimo upływu 9 lat od dnia jej wejścia w życie i 14 lat od uchwalenia nie funkcjonuje w praktyce. Powodem tego stanu rzeczy są liczne wady prawne i legislacyjne uniemożliwiające jej stosowanie.

Ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów stanowi realizację poselskiej inicjatywy ustawodawczej. Projekt ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów został złożony do łaski marszałkowskiej w dniu 8 lipca 1999 r. (druk nr 1302). Pierwotny termin wejścia w życie ustawy został przewidziany na dzień 1 stycznia 2002 r., z wyjątkiem art. 62 ust. 1, który miał wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy. Jednakże w dniu 21 grudnia 2001 r., z inicjatywy Rady Ministrów została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 154, poz. 1798), która przesunęła termin wejścia w życie ustawy na dzień 1 stycznia 2006 r. W uzasadnieniu do tej ustawy wskazano na wątpliwości dotyczące jednoznacznego rozstrzygnięcia, że zawód psychologa jest zawodem zaufania publicznego oraz niezasadność powtórzenia licencjonowania zawodu przez samorząd zawodowy z uwagi na fakt, że uczelnie wyższe kształcące na kierunku psychologia, wydają absolwentom dyplomy „zawodowe” magistra psychologii. W związku z powyższym Rada Ministrów zaproponowała przesunięcie w czasie wejścia w życie ustawy, tak aby w okresie *vacatio legis* nastąpiło konstytucyjne zdefiniowanie zawodów zaufania publicznego. W tym czasie miały również zostać przygotowane kompleksowe zmiany usuwające mankamenty ustawy.

Próby nowelizacji ustawy w latach 2003-2005 zakończyły się niepowodzeniem. Przez dwa lata aż do końca kadencji Sejmu, trwały nad nią prace w komisjach sejmowych. W tym stanie rzeczy ustawa weszła w życie 1 stycznia 2006 r. W latach 2006-2007 podjęto próbę uchylenia ustawy i przygotowania nowej regulacji zawodu psychologa, nie przewidującej utworzenia samorządu zawodowego psychologów. Prace nad tym projektem zakończyły się na etapie jego przekazania do Sejmu z powodu skrócenia jego kadencji. Kolejne próby uchylenia wadliwej regulacji były podejmowane w latach 2009-2010.

Wadliwość ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów przejawia się między innymi w niezgodności z prawem Unii Europejskiej. Mimo obowiązku nałożonego na nasze państwo przez dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.)¹, przepisy ww. ustawy nie przewidują

¹ Dnia 28 listopada 2013 r. została opublikowana dyrektywa nr 2013/55/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz. Urz. UE L 354/132 z 28 listopada 2013, str. 132) zmieniająca dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych i rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym („rozporządzenie w sprawie IMI”), która również przewiduje odpowiednie regulacje dotyczące stażu adaptacyjnego i testu umiejętności a ponadto wprowadza Europejską Legitymację Zawodową stanowiącą potwierdzenie uznania kwalifikacji. Dyrektywa przewiduje dwuletni termin na transpozycję – w praktyce więc nowe regulacje powinny być stosowane od początku 2016 r.

możliwości odbycia stażu adaptacyjnego lub przeprowadzenia testu umiejętności w ramach procedury uznawania kwalifikacji zawodowych uzyskanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Tymczasem, w świetle dyrektywy, w przypadku znacznych rozbieżności w programach kształcenia i szkolenia zawodowego, bądź w okresie trwania kształcenia obywatela innego państwa członkowskiego zamierzającego wykonywać zawód psychologa w Polsce, właściwy organ powinien uzależnić decyzję o uznaniu kwalifikacji od odbycia stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności. Niestety obecny stan prawny nie gwarantuje obywatelom innych państw członkowskich skutecznego domagania się uznania prawa do wykonywania zawodu psychologa na terenie Polski. Obecnie ustawa zakłada wyłącznie możliwość uznania dyplomu magistra psychologii na podstawie umowy międzynarodowej lub po przeprowadzeniu jego nostryfikacji.

Ponadto ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów jest sprzeczna z dyrektywą 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącą usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, str. 36). Zgodnie z brzmieniem art. 18 ust. 2 ww. ustawy, prywatna praktyka psychologiczna może być wykonywana jako indywidualna działalność gospodarcza albo w formie spółki partnerskiej, po uzyskaniu zezwolenia właściwego marszałka województwa. Ograniczenie przez ustawę form prowadzenia prywatnej praktyki psychologicznej jedynie do indywidualnej działalności gospodarczej albo spółki partnerskiej może budzić wątpliwości co do zgodności z art. 15 ust. 2 pkt b dyrektywy 2006/123/WE. Stosownie do przepisów tej dyrektywy, wymóg przyjęcia przez usługodawcę określonej formy prawnej musi być uzasadniony nadrzędnym interesem publicznym, musi być odpowiedni dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonego celu i nie może wykraczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu. Biorąc powyższe pod uwagę, ograniczenie form prowadzenia prywatnej praktyki psychologicznej, może być uznane za nieproporcjonalne w stosunku do zamierzonego celu.

W sprzeczności z dyrektywą 2006/123/WE - ze względu na ich nieostry i uznaniowy charakter - pozostają także przyjęte w ustawie kryteria wydawania zezwoleń. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 3 ustawy, marszałek województwa wydaje zezwolenia na prowadzenie prywatnej praktyki psychologicznej po uwzględnieniu warunków określonych przez Komisję Ekspertów, zapewniających właściwy poziom świadczenia usług psychologicznych w ramach prywatnych praktyk psychologicznych. Z kolei w myśl art. 17 ust. 4, minister właściwy do spraw edukacji wydaje zezwolenia na prowadzenie kształcenia podyplomowego, uwzględniając standardy określone przez Krajową Radę Psychologów w porozumieniu z Komisją Ekspertów.

Niezależnie od powyższego, ustawa zawiera przepisy wadliwe zarówno pod względem merytorycznym, jak i legislacyjnym. Tytułem przykładu można wskazać m.in. błędnie skonstruowaną definicję usług psychologicznych, którego konsekwencją jest wadliwość przepisu karnego z art. 61 ustawy, ponieważ nie wskazuje on *explicite* działań podlegających sankcji karnej. Błędnie bowiem został ustanowiony otwarty katalog usług psychologicznych (wyraz: „w szczególności”) przy jednoczesnym braku definicji tych usług (art. 4 ustawy). Konsekwencją jest to, że nie można ocenić, jakie działanie jest usługą psychologiczną. Jest to niezgodne nie tylko z interesem klientów, ale także z zasadami techniki legislacyjnej, zgodnie z którymi ustawa powinna wyczerpująco regulować daną dziedzinę spraw, nie pozostawiając poza zakresem swego unormowania istotnych fragmentów tej dziedziny, a przepisy ustawy redaguje się tak, aby dokładnie i w sposób zrozumiały dla adresatów zawartych w nich norm wyrażały intencje prawodawcy (§ 2 i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” - Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 908).

Z otwartym katalogiem usług psychologicznych i brakiem ich zdefiniowania wiąże się niewykonalność przepisu karnego (art. 61 ustawy). Zgodnie z nim osoba, która świadczy usługi psychologiczne, nie mając prawa wykonywania zawodu psychologa, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny. Wspomniane braki powodują, że ten przepis jest praktycznie niewykonalny, ponieważ nikt nie może podlegać odpowiedzialności karnej, gdy nie jest precyzyjnie wskazany czyn podlegający penalizacji. Bez zdefiniowania usług psychologicznych nie można określić zakresu czynności wykonywanych przez psychologa. Nie jest bowiem jasne, czy świadczona przez niego usługa jest usługą psychologiczną.

Dodatkowo poważne wątpliwości budzi konstrukcja art. 6 ustawy odnoszącego się do nadzoru sprawowanego przez ministra właściwego do spraw pracy nad wykonywaniem ustawy. Przepis ten nie określa formy nadzoru, uprawnień nadzorczych, środków prawnych służących ich realizacji, naruszając tym samym art. 7 Konstytucji RP, który obliuguje organy państwa do działania na podstawie i w granicach prawa. Podobnie – w sposób ogólnikowy i nieprecyzyjny – skonstruowano delegację upoważniającą do wydania rozporządzenia w sprawie podyplomowego stażu zawodowego psychologa (art. 8 ust. 9 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów). Zgodnie z art. 92 Konstytucji RP nałożony został na ustawodawcę obowiązek precyzyjnego i szczegółowego formułowania zakresu delegacji. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści

aktu. Wyżej wymienione przykłady są przejawem wadliwości przedmiotowej regulacji skonstruowanej niezgodnie z zasadami techniki prawodawczej.

Ustawa nie wskazuje również, na czym polega ograniczone prawo wykonywania zawodu psychologa i kto jest uprawniony do opracowania programu specjalizacji. Nie zostały też wyraźnie określone kompetencje poszczególnych organów samorządu zawodowego psychologów.

Wskazane wyżej nieprawidłowości stworzyły stan niepewności prawa zarówno dla samych psychologów, dla korzystających z ich usług klientów, a także dla organów administracji publicznej, które nie mogą wykonywać swoich ustawowych obowiązków. Obecnie pomimo obowiązywania ustawy nie jest możliwe uzyskanie prawa wykonywania zawodu psychologa, które stosownie do art. 7 ustawy, powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów regionalnej rady psychologów, z uwagi na niepowołanie organów samorządu zawodowego psychologów.

Wobec powyższego, w dniu 9 marca 2012 r. Zespół ds. Programowania Prac Rządu zdecydował o włączeniu do Planu Prac Legislacyjnych Rady Ministrów projektu ustawy uchylającej dotychczasową ustawę o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, która z powodu wad prawnych nie spełnia założonych w niej celów. Projekt ustawy o uchyleniu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz o zmianie niektórych innych ustaw został skierowany we wrześniu 2012 r. do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. Na skutek zgłoszonych uwag, a także odpowiadając na oczekiwania środowiska psychologów, w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) podjęta została decyzja, że procedowanie nad przedmiotowym projektem będzie prowadzone jednocześnie z pracami nad nową regulacją tego zawodu.

Z uwagi na konieczność dokonania w ustawie licznych zmian, jej nowelizacja nie jest możliwa. Zgodnie bowiem z § 84 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, jeżeli zmiany wprowadzane w ustawie miałyby być liczne albo miałyby naruszać konstrukcję lub spójność ustawy, opracowuje się projekt nowej ustawy.

Wobec powyższego został przygotowany test regulacyjny do projektu nowej ustawy regulującej zawód psychologa. Pismem z dnia 12 kwietnia 2013 r. test regulacyjny został przedłożony przez MPiPS Zespołowi ds. Programowania Prac Rządu celem wpisania do Planu Prac Legislacyjnych Rady Ministrów. W dniu 22 maja 2013 r., Zespół odroczył decyzję do czasu przedstawienia przez MPiPS Białej Księgi do projektu ustawy, opracowanej na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji z zainteresowanymi środowiskami.

Celem opracowania Białej Księgi miało być ułatwienie opracowania na późniejszym etapie projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów zgodnie z oczekiwaniami środowiska psychologów.

Wobec powyższego podjęta została decyzja o przeprowadzeniu konsultacji społecznych. Brały w nich udział podmioty zainteresowane kwestią regulacji wykonywania zawodu psychologa: psychologowie, studenci psychologii oraz klientów zainteresowanych usługami psychologicznymi. Zamiarem MPiPS było, aby konsultacje miały charakter ogólnopolski. W związku z tym przeprowadzono je za pośrednictwem strony internetowej.

Kwestionariusz internetowy został uruchomiony dnia 31 października 2013 r. Cieszył się dużym zainteresowaniem respondentów. Do dnia 31 grudnia 2013 r. wypełniło go łącznie 7257 osób. Na podstawie odpowiedzi respondentów w styczniu 2014 r. zostało opracowane sprawozdanie. Treść dokumentu dostępna jest w formie elektronicznej na stronie: <http://www.dialog.gov.pl/aktualnosci/art,427,sprawozdanie-z-przebiegu-konsultacji-spoecznych-dotyczacych-wyrazenia-opinii-na-temat-regulacji-wykonywania-zawodu-psychologa-i.html>. Przeważająca część respondentów opowiedziała się za ustawową regulacją zawodu (łącznie 73% odpowiedzi) oraz za powołaniem samorządu zawodowego (łącznie 79% odpowiedzi). Wynik ten jest o tyle istotny, że podzielają go wszystkie grupy respondentów.

Na tej podstawie przygotowano Białą Księgę w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów. Dokument ten 17 lutego 2014 r. został przekazany do Zespołu ds. Programowania Prac Rządu. Dnia 25 lipca 2014 r. został on uzupełniony zgodnie z wytycznymi Zespołu z dnia 18 marca 2014 r.

Projekt założeń powstał na bazie prowadzonych w MPiPS, wspólnie z przedstawicielami środowiska psychologów, prac nad regulacją dotyczącą wykonywania zawodu psychologa. Wprowadzenie nowej regulacji zawodu psychologa, spowoduje konieczność uchylecia dotychczas obowiązującej ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

3. Możliwość podjęcia alternatywnych w stosunku do uchwalenia projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie celu jej uchwalenia

Zawód psychologa jest zawodem zaufania publicznego. Zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, których zadaniem jest sprawowanie pieczy nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego

ochrony. Jest to wyjątek od generalnej zasady wolności wykonywania zawodu wyrażonej w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP i musi być regulowany w ustawie. Niezbędne jest zatem ustawowe uregulowanie zasad wykonywania tego zawodu.

Alternatywną opcją mogłoby być powierzenie funkcji samorządu zawodowego jednej z organizacji psychologów. Byłoby to jednak zaprzeczeniem zasady samorządności polegającej na decydowaniu o sobie lub grupie. Jej wyrazem jest powoływanie samorządu zawodowego, który niezależnie od nadrzędnej władzy decyduje o sprawach danej grupy zawodowej. Z uwagi na obligatoryjną przynależność do samorządu dla osób chcących wykonywać dany zawód, każda z nich powinna mieć możliwość wyboru członków organów jego władzy. Żadna z organizacji psychologów nie powinna być uprzywilejowana w procesie powoływania organów samorządu zawodowego. Rozwiązanie takie wykluczałoby bowiem pozostałą część środowiska zawodowego w wyznaczaniu form i standardów pracy psychologów.

Ustawiczne szkolenie psychologów, kontrola nad przestrzeganiem przez nich zasad etycznych oraz ich zdolności do wykonywania zawodu jest kwestią na tyle ważną, że potrzebne jest ujęcie owych procesów i nadzoru w formy organizacyjne. Z tego względu należy powołać organy, które zapewnią kontrolę i pieczę nad wykonywaniem tej profesji. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku zawodu psychologa działanie zasad wolnego rynku nie może być jedyną podstawą weryfikacji jakości świadczonych usług. Osoby korzystające z pomocy psychologicznej nie są w stanie ocenić kompetencji specjalisty i podatne są na ewentualne manipulacje z jego strony. Nie jest również celowe, aby to państwo sprawowało kontrolę nad wykonywaniem zawodu psychologa. W tym celu należałoby stworzyć wyspecjalizowaną jednostkę zatrudniającą profesjonalistów posiadających dogłębną wiedzę na temat specyfiki wykonywania zawodu psychologa, a koszt jej funkcjonowania musiałby zostać pokryty z budżetu państwa. Sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu psychologa przez administrację byłoby nieefektywne i nie pozwoliłoby na pełne osiągnięcie zamierzonych celów. Alternatywną formą sprawowania nadzoru nad wykonywaniem zawodu psychologa jest natomiast powołanie samorządu zawodowego psychologów. Taki sposób na ograniczenie wszechwładztwa państwowego przyczyni się ponadto do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zasad demokracji przez zaangażowanie obywateli w ich sprawy.

Samorzady zawodowe tworzone są przez profesje, które ze względu na swoje społeczne znaczenie muszą wymagać najwyższych kwalifikacji merytorycznych i moralnych

dla ochrony interesu publicznego, a także dla ochrony tych zawodów i ich przedstawicieli. Za taką profesję należy uznać psychologów.

W Polsce istnieje obecnie wiele organizacji zrzeszających osoby, wykonujące ten sam zawód, np. samorząd lekarzy, aptekarzy, adwokatów, radców prawnych, architektów czy urbanistów. Do tego typu organizacji zawodowej należałby również samorząd zawodowy psychologów. Obligatoryjny charakter członkostwa w jakiejś organizacji oznacza, że nie jest to członkostwo zależne od woli osoby, której dotyczy. Dobrowolna przynależność do samorządu zawodowego pozbawiłaby go podstawowych instrumentów służących wypełnianiu jego zadań polegających między innymi na nadzorze nad należyтым wykonywaniem zawodów zaufania publicznego. Kontrola nad osobami nie zrzeszonymi byłaby wówczas niemożliwa.

Konsekwencją utworzenia samorządu zawodowego będzie uzyskanie prawa do wykonywania danego zawodu regulowanego tylko i wyłącznie przez osoby w nim zrzeszone. Z tym monopolem samorządu psychologów będą wiązały się pewne obciążenia finansowe, które obligatoryjnie muszą być ponoszone przez członków samorządu. Organy samorządu zawodowego powinny samofinansować swoją działalność i ponosić koszty organizowania praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu czy prowadzenia dokumentacji wymaganej np. w związku z uznawaniem kwalifikacji. Środki pieniężne na te cele pochodzą w przypadku wszystkich samorządów zawodowych głównie ze składek członkowskich. Nie jest to działalność dotowana, co powoduje, że są to organizacje społecznie autonomiczne i niezależne od państwa. Wszelka działalność związana z warunkami wykonywania zawodu psychologa będzie przeprowadzana w ramach struktur własnych przez jej organy. Celem funkcjonowania samorządu psychologów będzie, poza sprawowaniem kontroli nad wykonywaniem zawodu, także reprezentowanie interesów tej grupy wobec władz państwowych. Ponadto będzie on stał na straży niezależności psychologów, która może być zagrożona poprzez działania ich pracodawców. Ustanowienie samorządu psychologów będzie wspierać prestiż zawodu i utworzy partnera, z którym państwo będzie mogło podjąć dialog.

4. Podmioty, na które oddziaływać ma projektowana ustawa

Projektowane regulacje ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów obejmą:

1. osoby wykonujące zawód psychologa

Psychologowie wykonujący zawód będą podlegać obowiązkowej przynależności do samorządu zawodowego oraz będą objęci obowiązkiem doskonalenia zawodowego. Stworzony także zostanie system odpowiedzialności zawodowej psychologów.

Zgodnie z badaniem BAEL w 2013 r. w Polsce w grupie zawodowej Psychologowie i pokrewni pracowało około 18,5 tys. osób. Na podstawie badania BAEL możliwe jest szacunkowe określenie liczebności dużej grupy zawodowej Psychologowie i pokrewni, która poza psychologami sensu stricto obejmuje także min. specjalistów komunikacji społecznej czy psychologów biznesu. Drugie z badań – Badanie struktury wynagrodzeń w październiku 2012 r. choć pozwala na wyodrębnienie zawodów według grup elementarnych to jednak obejmuje jedynie podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 pracowników. W konsekwencji badanie nie uwzględnia psychologów prowadzących własną działalność gospodarczą jak też świadczących usługi w małych gabinetach.

2. osoby - klienci korzystający z usług psychologów

Obowiązek doskonalenia zawodowego psychologów oraz sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu psychologa przez samorząd zawodowy będzie gwarantował bezpieczeństwo klientom korzystającym z usług psychologicznych.

3. osoby posiadające ukończone studia na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie psychologii

Uzyskanie prawa do wykonywania zawodu psychologa będzie się wiązało z obowiązkiem uzyskania wpisu na listę psychologów oraz wykonywania zawodu przez pierwsze 12 miesięcy pod opieką psychologa o co najmniej 5 letnim stażu zawodowym.

Zgodnie z danymi otrzymanymi z GUS-u, dotychczas niepublikowanymi oraz z danymi zebranymi z publikacji GUS liczba absolwentów psychologii z lat 1971/72 - 2012/13 wynosi 47318. Wyliczenie nie jest pełne – brak danych z 7 roczników. Szczegółowe zestawienie danych obrazuje załącznik Nr 2 do testu regulacyjnego.

4. ministra właściwego do spraw pracy

Wprowadzenie nowej regulacji zawodu psychologa wiązało się będzie z obciążeniami regulacyjnymi tego organu, które będą dotyczyć między innymi rozpatrywania odwołań od uchwały Krajowej Rady Psychologów odmawiającej wpisu na listę psychologów, uchwały o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu lub skreśleniu z listy psychologów ze względu na stan zdrowia.

II. Propozycje rozstrzygnięć niezbędne do opracowania projektu ustawy i ich uzasadnienie

1. Zakres projektowanej ustawy

Projekt ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów powinien wprowadzać regulację kompleksową dotyczącą jednego zawodu – zawodu psychologa (w tym psychologów klinicznych). Powinien on obejmować przepisy odnoszące się do samego zawodu (specyfiki działalności zawodowej) oraz do prawa wykonywania zawodu (wymogów stawianych osobom, które podejmują działalność zawodową), jak również przepisy związane z organizacją samorządu zawodowego i uprawnieniami organów samorządu. Projekt ustawy ma przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom na rynku pracy, takim jak wykonywanie zawodu psychologa przez osoby bez uprawnień zawodowych i wystarczających kompetencji, otwieraniu przez nie gabinetów psychologicznych, udzielaniu pomocy psychologicznej. Taka sytuacja jest szkodliwa zarówno dla osób korzystających z pomocy psychologów, jak i dla prestiżu zawodu. Dlatego też proponuje się wprowadzenie ochrony prawnej tytułu zawodowego „psycholog”.

Samorząd zawodowy psychologów będzie miał podwójne zadanie, tj. będzie reprezentował osoby wykonujące zawód zaufania publicznego oraz będzie sprawował pieczę nad wykonywaniem tego zawodu. Samorząd ten będzie nadzorował wykonywanie zawodu, jak również dokonywał czynności, z reguły władczych, związanych z dopuszczeniem do wykonywania zawodu. Samorząd będzie również ustalał zasady etyki zawodowej, w celu zapewnienia standardów należytego wykonywania zawodu. Samorząd będzie ponadto dysponował karami dyscyplinarnymi odnoszącymi się wprost do prawa wykonywania zawodu (zawieszenie prawa wykonywania zawodu, pozbawienie prawa wykonywania zawodu). W celu zapobieżenia niebezpieczeństwu preferowania przez samorząd zawodowy interesu partykularnego kosztem interesu publicznego, mającego stanowić granicę i cel przypisania zadań publicznych tworzonemu ustawowo samorządowi, należy wprowadzić nadzór nad działalnością samorządu pełniony przez ministra właściwego do spraw pracy.

Krąg podmiotów, na które będzie oddziaływać ustawa, określa część I.4 niniejszych założeń.

2. Ustawa będzie obejmować następujące rozdziały:

1) Rozdział 1 - Przepisy ogólne, obejmujący:

- a) definicje wykonywania zawodu psychologa,
- b) definicje wykonywanych świadczeń psychologicznych, definicje metod psychologicznych ze wskazaniem podmiotu uprawnionego do określenia listy niektórych z tych metod,
- c) obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej;
- d) zasadę nienaruszalności uprawnień i obowiązków wynikających z odrębnych przepisów,
- e) zorganizowanie psychologów na zasadach samorządu zawodowego,
- f) nadzór nad działalnością samorządu.

2) Rozdział 2 - Prawo wykonywania zawodu psychologa, obejmujący:

- a) warunki wykonywania zawodu psychologa,
- b) przesłanki wpisu na listę psychologów oraz dokonywania zmian tych wpisów,
- c) wykonywanie zawodu psychologa pod opieką,
- d) kwestie zawieszenia prawa wykonywania zawodu,
- e) przesłanki skreślenia z listy psychologów.

3) Rozdział 3 – Zasady wykonywania zawodu psychologa, obejmujący:

- a) formy wykonywania zawodu,
- b) podstawowe wartości wykonywania zawodu oraz prawa i obowiązki psychologa,
- c) ochronę tajemnicy zawodowej.

4) Rozdział 4 – Samorząd zawodowy psychologów, obejmujący:

- a) status prawny samorządu zawodowego psychologów,
- b) zadania samorządu,
- c) jednostki organizacyjne samorządu,
- d) organy samorządu, procedury ich wyboru i kompetencje tych organów,
- e) finansowanie działalności samorządu.

- 5) **Rozdział 5 – Odpowiedzialność zawodowa psychologa**, obejmujący:
- a) przesłanki odpowiedzialności zawodowej,
 - b) katalog kar z tytułu odpowiedzialności zawodowej psychologów,
 - c) podstawy wszczęcia, zasady i tryb postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej psychologów.
- 6) **Rozdział 6 – Zmiany w przepisach obowiązujących**, obejmujące m.in. zmiany w Kodeksie spółek handlowych.
- 7) **Rozdział 7 – Przepisy przejściowe i końcowe**, obejmujący:
- a) określenie zasad wyborów na pierwsze regionalne zjazdy psychologów i pierwszy krajowy zjazd psychologów,
 - b) zasady wpisów na listy psychologów osób wykonujących zawód psychologa przed dniem wejścia w życie ustawy,
 - c) określenie terminu wejścia w życie ustawy.

3. Założenia szczegółowe

Rozdział 1 - Przepisy ogólne

Projektowana ustawa będzie regulowała dostęp do zawodu psychologa, który będzie uwarunkowany zdobyciem wykształcenia wyższego na kierunku studiów w zakresie psychologii, oraz wykonywaniem, przez 12 miesięcy w okresie pierwszych 15 miesięcy od uzyskania wpisu na listę psychologów, zawodu pod opieką psychologa o co najmniej 5 letnim stażu zawodowym, z zastrzeżeniem psychologów wykonujących zawód psychologa na podstawie przepisów przejściowych. Zasady prowadzenia opieki dla psychologów będą określone w ustawie. Nie przewiduje się tworzenia ani w ustawie ani w aktach niższego rzędu listy specjalizacji.

Wykonywanie zawodu psychologa będzie polegać na udzielaniu świadczeń psychologicznych. Świadczeniami psychologicznymi będą:

- 1) diagnoza psychologiczna, polegająca na rozpoznawaniu za pomocą metod psychologicznych właściwości funkcjonowania psychologicznego osoby, ich psychologicznych przyczyn i skutków,

- 2) opiniowanie psychologiczne, polegające na opisie aktualnego funkcjonowania psychologicznego osoby, sporządzonego na piśmie na podstawie przeprowadzonego badania psychologicznego,
- 3) orzekanie psychologiczne, jeżeli przepisy odrębne tak stanowią, polegające na formułowaniu na piśmie orzeczenia psychologicznego o aktualnym funkcjonowaniu psychologicznym osoby, ustalone zgodnie z aktualnym stanem wiedzy psychologicznej, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych,
- 4) pomoc psychologiczna, polegająca na stosowaniu różnorodnych form działania psychologicznego ukierunkowanych na rozwój, podnoszenie jakości życia, kształtowanie i zachowanie zdrowia psychicznego, zapobieganie, zmniejszanie i usuwanie nieprawidłowości dotyczących zdrowia psychicznego osoby oraz pomoc w rozwiązywaniu sytuacji traumatycznych i kryzysowych; pomoc psychologiczna polega w szczególności na: poradzie psychologicznej, konsultacji psychologicznej, terapii psychologicznej, rehabilitacji psychologicznej, interwencji psychologicznej w kryzysie, prowadzeniu treningów psychologicznych i warsztatów psychologicznych.

Za wykonywanie zawodu psychologa będzie uznane prowadzenie przez psychologa badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie psychologii, nauczanie psychologii w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych, a także wykonywanie psychoterapii na warunkach określonych w odrębnych przepisach.

W rozumieniu ustawy metodami psychologicznymi są testy psychologiczne i aparaturowe, metody projekcyjne oraz inne techniki psychologiczne. **Testami psychologicznymi** będą wystandaryzowane, obiektywne, o sprawdzonej trafności i rzetelności techniki pomiaru właściwości psychologicznych. Innymi technikami psychologicznymi będą techniki służące diagnozie psychologicznej, które obejmują w szczególności rozmowę, wywiad, obserwację, analizę próbek zachowania, eksperyment kliniczny. **Metodami projekcyjnymi** powinny być narzędzia do badań psychologicznych, w których bodziec testowy lub instrukcja nie mają jednoznacznie sprecyzowanego charakteru, dzięki czemu pozwalają osobie badanej na wyjście poza właściwości tego bodźca i instrukcji oraz uruchomienie złożonych procesów spostrzegania, kategoryzacji, symbolizacji zwane projekcją. Do metod tych zalicza się narzędzia, które posiadają: standaryzowane bodźce i instrukcje, jednoznaczne kryteria oceny odpowiedzi na bodźce, opracowane normy pozwalające porównywać odpowiedzi danej osoby z odpowiedziami innych osób". Przy obecnym zapisie możliwe jest zaliczenie do tych metod również narzędzi pozbawionych jakiegokolwiek wartości naukowej. **Testy aparaturowe** będą oznaczać procedurę

diagnozowania; test aparaturowy będzie mógł być zbiorem zadań lub pytań, które w standardowych warunkach mają wywołać określone rodzaje zachowań i dostarczać wyników o pożądanych właściwościach psychometrycznych.

Powyższe definicje zostały wypracowane przez środowisko psychologów – stowarzyszenia i związki psychologów na wcześniejszych etapach prac nad nową regulacją zawodu psychologa. Wykonywanie wyżej wymienionych świadczeń psychologicznych będzie zastrzeżone tylko dla psychologów.

Minister właściwy do spraw pracy, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Psychologów, będzie określać, w drodze rozporządzenia, listę metod psychologicznych zastrzeżonych do stosowania przez psychologów, uwzględniając aktualny stan wiedzy z zakresu psychologii.

Zawód psychologa będzie mogła wykonywać tylko osoba, która spełnia wymagania określone ustawą. Wykonywanie zawodu psychoterapeuty oraz psychiatry nie będzie uprawniało do wykonywania zawodu psychologa, jeśli nie zostaną spełnione określone w ustawie o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów warunki do jego wykonywania. Psychologowie wykonujący zawód będą zorganizowani na zasadach samorządu zawodowego, do którego przynależność będzie obowiązkowa. Samorząd zawodowy psychologów będzie w szczególności:

- 1) przyznawał prawo do wykonywania zawodu;
- 2) reprezentował osoby wykonujące zawód zaufania publicznego;
- 3) sprawował pieczę i nadzór oraz zapewniał właściwy poziom wykonywania zawodu;
- 4) ustalał zasady etyki zawodowej i kontrolował jej przestrzeganie m. in. przez sądownictwo dyscyplinarne, w celu zapewnienia standardów należytego wykonywania zawodu;
- 5) zarządzał jego majątkiem, pochodzącym z obowiązkowych składek członków samorządu, z działalności gospodarczej lub też z innych źródeł, w szczególności z zapisów, darowizn, dotacji, itp.

W celu zapewnienia właściwego wykonywania nałożonych na samorząd zawodowy psychologów zadań zostaną stworzone organy tego samorządu zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. Jego struktura organizacyjna będzie opierać się na administracyjnym podziale kraju. Jednostki organizacyjne, organy samorządu zawodowego i długość kadencji oraz procedura wyboru ich członków będzie określona

w ustawie. Organy samorządu zawodowego będą samofinansowały swoją działalność i ponosiły koszty realizacji nałożonych przez ustawę zadań (między innymi przeprowadzenia praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu czy też uznawania kwalifikacji w zawodzie regulowanym). Środki pieniężne na te cele będą pochodzić głównie z obowiązkowych składek członkowskich.

Rozdział 2 - Prawo wykonywania zawodu psychologa

Prawo wykonywania zawodu psychologa powstanie z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów, którą będą tworzyć i prowadzić Regionalne Rady Psychologów właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis. Wpis na listę psychologów, zmiana danych objętych tym wpisem, odmowa wpisu na listę oraz skreślenie z listy, będzie następować w drodze uchwały Regionalnej Rady Psychologów. Psycholog niezwłocznie powinien zawiadomić Regionalną Radę Psychologów o zmianie danych objętych wpisem.

Na listę psychologów wpisana zostanie osoba fizyczna, która spełni łącznie następujące warunki:

1. posiada:
 - a) ukończone w Rzeczypospolitej Polskiej jednolite studia magisterskie albo studia pierwszego stopnia i studia drugiego stopnia – na kierunku studiów związanych z kształceniem w zakresie psychologii, lub
 - b) kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, uzyskane w innym niż Rzeczypospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, w Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, lub
 - c) wykształcenie niezbędne do wykonywania zawodu psychologa, potwierdzone dyplomem wydanym w państwie innym niż państwo wskazane w lit. b, uznanym w Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie odrębnych przepisów, za równorzędny z dyplomem ukończenia w Rzeczypospolitej Polskiej jednolitych studiów magisterskich albo studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia – na kierunku studiów związanych z kształceniem w zakresie psychologii;

2. ma pełną zdolność do czynności prawnych;
3. posiada stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu psychologa;
4. ukończyła studia psychologiczne w języku polskim albo włada językiem polskim w mowie i piśmie, w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu psychologa określonym w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie ustawy;
5. nie jest karana prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa;
6. nie toczy się przeciwko niej postępowanie sądowe w celu orzeczenia środka karnego w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa;
7. nie jest karana prawomocnym orzeczeniem komisji odpowiedzialności zawodowej karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu;
8. nie toczy się przeciwko niej postępowanie przed komisją odpowiedzialności zawodowej;
9. posiada nieposzlakowaną opinię.

Osobie fizycznej będzie przyznane prawo wykonywania zawodu, jeżeli ukończyła studia psychologiczne w języku polskim albo jeżeli wykazała znajomość języka polskiego niezbędną do wykonywania zawodu psychologa potwierdzoną egzaminem z języka polskiego. Weryfikacja znajomości języka polskiego osób, które nabyły kwalifikacje zawodowe w państwach członkowskich UE, w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz Konfederacji Szwajcarskiej będzie odbywać się na zasadach określonych przez ministra właściwego do spraw pracy, po uwzględnieniu zakresu czynności zawodowych wykonywanych w ramach zawodu psychologa, w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 29 ust. 5 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.² Natomiast weryfikacja znajomości języka polskiego osób, które nabyły kwalifikacje w innych państwach będzie odbywać się na zasadach określonych przez ministra właściwego do spraw pracy, w drodze rozporządzenia wydanego na podstawie ustawy o zawodzie psychologa. Minister określi w rozporządzeniu zakres znajomości języka polskiego w mowie i piśmie, niezbędnej do wykonywania zawodu psychologa oraz sposób i tryb przeprowadzenia egzaminu z języka polskiego. Egzamin ten będzie przeprowadzać Krajowa Rada Psychologów.

² Dotychczas te zagadnienia regulowała ustawa z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394, z późn. zm.) obecnie trwają prace nad nową ustawą regulującą powyższe zagadnienia

Wpis na listę psychologów będzie dokonywany na wniosek zainteresowanego. Wraz z wnioskiem zainteresowany powinien złożyć:

- 1) odpis lub potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię dyplomów ukończenia w Rzeczypospolitej Polskiej jednolitych studiów magisterskich albo studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia – na kierunku studiów związanych z kształceniem w zakresie psychologii, a w przypadku dyplomów wydanych za granicą decyzję o uznaniu kwalifikacji bądź dokument potwierdzający uznanie wykształcenia za równorzędne w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) oświadczenie o:
 - a) pełnej zdolności do czynności prawnych,
 - b) nie byciu karanym prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa oraz że nie toczy się przeciwko niemu postępowanie sądowe w celu orzeczenia środka karnego w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa,
 - c) nie byciu karanym prawomocnym orzeczeniem komisji odpowiedzialności zawodowej karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu oraz że nie toczy się przeciwko niemu postępowanie przed komisją odpowiedzialności zawodowej
 - d) nie byciu karanym za umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe oraz że nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o umyślnie popełnione przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, oraz że nie zachodzą okoliczności mające wpływ na etyczne wykonywanie zawodu psychologa;
- 3) orzeczenie o stanie zdrowia pozwalającym na wykonywanie zawodu psychologa wydane przez lekarza medycyny pracy upoważnionego na podstawie przepisów o przeprowadzaniu badań lekarskich pracowników w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń wydawanych dla celów przewidzianych w Kodeksie pracy;
- 4) potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię:
 - a) dowodu osobistego albo,
 - b) innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, jeżeli osoba składająca wniosek nie jest obowiązana do posiadania dowodu osobistego;
- 5) dowód wniesienia opłaty za wpis;

- 6) oświadczenie, że ukończył studia w języku polskim albo zaświadczenie o zdaniu egzaminu ze znajomości języka polskiego, niezbędnej do wykonywania zawodu psychologa, o którym mowa na stronie 22 projektu założeń.

Wyżej wymienione kryteria uzyskania wpisu na listę psychologów są obiektywne i nie zostawiają organom samorządu zawodowego luzu decyzyjnego. W ten sposób został wyeliminowany konflikt interesów związany z wyłączną kontrolą nad procesem przyjmowania nowych osób do zawodu.

Zakres danych podlegających wpisowi na listę psychologów określi Krajowa Rada Psychologów. W celu utworzenia listy psychologów zostanie założony Centralny Rejestr Psychologów i regionalne rejestry psychologów stanowiące zbiór dokumentów i danych osobowych psychologów. Centralny Rejestr Psychologów będzie prowadzony w systemie teleinformatycznym i tworzony na podstawie regionalnego rejestru psychologów i systemu PESEL prowadzonego przez Rządowe Centrum Informatyczne. Ze względu na potrzebę stałego aktualizowania przechowywanych danych ustawa wprowadzi obowiązek przekazywania danych z regionalnych rejestrów psychologów do Centralnego Rejestru Psychologów co miesiąc, w ostatnim dniu roboczym każdego miesiąca. Dane z systemu PESEL będą przekazywane do Centralnego Rejestru Psychologów nieodpłatnie, na wniosek Krajowej Rady Psychologów. Prowadzenie dwóch odrębnych rejestrów ułatwi przepływ danych i przygotowanie informacji, których część zostanie udostępniona klientom. Dzięki temu lista psychologów będzie mogła spełniać jedną ze swoich podstawowych funkcji: osobom szukającym pomocy psychologów umożliwi się zweryfikowanie uprawnień psychologów świadczących usługi.

Na podstawie danych zgromadzonych w regionalnych rejestrach psychologów zostaną ujawnione informacje na liście psychologów. Określenie, jakie informacje z rejestru podlegają ujawnieniu, będzie miało na względzie z jednej strony interes klientów, a z drugiej strony potrzebę zachowania poufności niektórych danych psychologów, które nie są związane z jakością świadczonych usług np. imiona rodziców. W rejestrach będą się znajdować również informacje, które nie przedstawiają żadnej wartości dla odbiocy usług psychologa, ale mają znaczenie np. dla członków samorządu czy jego organów.

W regionalnych rejestrach psychologów zostaną umieszczone następujące dane:

- 1) imiona i nazwisko;
- 2) płeć;
- 3) nazwisko rodowe lub poprzednie;

- 4) imiona rodziców;
- 5) datę i miejsce urodzenia;
- 6) numer ewidencyjny PESEL;
- 7) numer paszportu w odniesieniu do psychologa z innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej i psychologa cudzoziemca, który nie posiada numeru ewidencyjnego PESEL, albo w przypadku nieposiadania paszportu – numer innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 8) obywatelstwo (obywatelstwa);
- 9) informację o posiadaniu prawa wykonywania zawodu w innym państwie;
- 10) nazwę ukończonej uczelni, jej siedzibę i wydział;
- 11) numer dyplomu uczelni i datę wydania oraz rok ukończenia studiów;
- 12) datę i miejsce ukończenia pracy pod opieką;
- 13) datę rozpoczęcia wykonywania zawodu po ukończeniu opieki;
- 14) rodzaj i datę uzyskania stopnia naukowego i nazwę jednostki nadającej stopień;
- 15) rodzaj i datę uzyskania tytułu naukowego i nazwę organu nadającego tytuł;
- 16) rodzaj i stopień posiadanej specjalizacji, tytuł specjalisty, datę ich uzyskania oraz nazwę jednostki organizacyjnej prowadzącej specjalizację;
- 17) rodzaj i data uzyskania uprawnień do badań specjalistycznych;
- 18) potwierdzenie dopełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego oraz liczbę uzyskanych punktów;
- 19) nazwę, adres miejsca pracy, numer telefonu i faksu, adres poczty elektronicznej, numer statystyczny REGON oraz datę zatrudnienia, stanowisko (u każdego kolejnego pracodawcy, poczynając od daty rozpoczęcia wykonywania zawodu psychologa);
- 20) datę rozpoczęcia ostatniej przerwy w wykonywaniu zawodu psychologa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 21) informację o zawieszeniu w wykonywaniu zawodu psychologa;
- 22) informację o podjęciu wykonywania zawodu psychologa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 23) informację o emeryturze lub rencie, datę przyznania, nazwę organu wydającego decyzję;
- 24) adres miejsca zamieszkania, numer telefonu oraz numer faksu i adres poczty elektronicznej, o ile je posiada;
- 25) adres do korespondencji;
- 26) funkcje pełnione w samorządzie psychologów, datę wyboru i zakończenia pełnienia funkcji;

- 27) informację o ukończonych wyższych studiach innych niż o profilu psychologicznym, o ile psycholog wyrazi zgodę na przekazanie tych danych;
- 27) informację o skreśleniu z rejestru;

Krajowa Rada Psychologów będzie udostępniać informacje zawarte w Centralnym Rejestrze Psychologów, o których mowa w pkt 1, 19-20 i 26 w ramach informacji publicznej, w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 782, z późn. zm.). Pozwyższe rozwiązanie pozwoli na zachowanie jawnego charakteru listy psychologów w zakresie danych potwierdzających fakt wpisu na tę listę oraz określających formę wykonywania zawodu.

Wysokość opłaty za wpis określi Krajowa Rada Psychologów. Opłata nie może być wyższa niż jedna czwarta przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym, ustalonego przez GUS na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1440, z późn. zm.) do siódmego roboczego dnia lutego każdego roku (przeciętne wynagrodzenie miesięczne w gospodarce narodowej, pomniejszone o potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz chorobowe, w 2014 r. wyniosło 3 308,33 zł).

Uchwała Regionalnej Rady Psychologów o wpisie na listę psychologów powinna zostać podjęta w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku. Od uchwały Regionalnej Rady Psychologów odmawiającej wpisu na listę psychologów zainteresowanemu będzie przysługiwać odwołanie do Krajowej Rady Psychologów w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały. Od uchwały Krajowej Rady Psychologów odmawiającej wpisu na listę psychologów zainteresowanemu będzie przysługiwać odwołanie do ministra właściwego do spraw pracy na zasadach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego. Od ostatecznej decyzji ministra właściwego do spraw pracy zainteresowanemu oraz Krajowej Radzie Psychologów będzie służyć skarga do sądu administracyjnego, w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji.

W przypadku niepodjęcia uchwały w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o wpis, zainteresowanemu będzie przysługiwać skarga do sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę Regionalnej Rady Psychologów, w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin dla podjęcia uchwały. Dotyczy to również niepodjęcia uchwały przez Krajową Radę Psychologów w terminie 30 dni od dnia doręczenia odwołania.

Na wniosek psychologa Regionalna Rada Psychologów będzie wydawać nieodpłatnie zaświadczenie o prawie wykonywania zawodu psychologa. Minister właściwy do spraw pracy, określi w drodze rozporządzenia, wzory dokumentów prawa wykonywania zawodu, uwzględniając w szczególności niezbędne dane osobowe psychologa, numer prawa wykonywania zawodu, adnotacje o wpisie do regionalnego rejestru psychologów.

Jednocześnie minister właściwy do spraw pracy na podstawie art. 4a ust. 3 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 812) upoważni Krajową Radę Psychologów do uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa³.

Wszyscy psychologowie wykonujący zawód (bez względu na formę jego wykonywania) będą podlegali obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej. Zasady, wysokość oraz ramy obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw finansów w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy. Obowiązek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej będzie obejmował również psychologów, którzy nie są przedsiębiorcami.

Niezbędne będzie dla celów uznawania kwalifikacji wydanie przez ministra właściwego do spraw pracy, na podstawie art. 18 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394, z późn. zm.)⁴, przepisów w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa. Przepisy te powinny określać:

- 1) warunki, sposób i tryb odbywania stażu adaptacyjnego, sposób i tryb wykonywania nadzoru nad odbywaniem stażu oraz oceny nabytych przez wnioskodawcę umiejętności, sposób ustalania kosztów odbywania stażu adaptacyjnego oraz tryb ponoszenia, pobierania i zwrotu opłaty za odbycie stażu adaptacyjnego;
- 2) warunki, sposób i tryb przeprowadzania testu umiejętności oraz oceny wykazanych przez wnioskodawcę umiejętności, sposób ustalania kosztów przeprowadzania testu umiejętności oraz tryb ponoszenia, pobierania i zwrotu opłaty za przeprowadzenie testu umiejętności.

³ Na podstawie ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej

⁴ Przygotowywany jest projekt nowej ustawy.

Procedura wpisu na listę psychologów będzie miała zastosowanie jedynie w przypadku psychologów wnioskujących o wykonywanie zawodu. Nie będzie ona natomiast stosowana do obywateli niektórych państw świadczących na obszarze Polski usługi transgraniczne, o których mowa w ustawie z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej⁵. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 25 tej ustawy świadczenie usług transgranicznych oznacza wykonywanie tymczasowo i okazjonalnie zawodu regulowanego lub działalności w Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uprawnionego do wykonywania tego zawodu lub tej działalności w państwie członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę.

Osoby te będą zobowiązane do poinformowania o zamiarze świadczenia usług transgranicznych Regionalną Radę Psychologów właściwą ze względu na miejsce zamierzonego wykonywania takich czynności, w drodze pisemnego oświadczenia. Oświadczenie takie powinno obejmować informacje o rodzaju czynności zawodowych, jakie zamierza wykonywać psycholog, oraz o miejscu i zamierzonym terminie ich rozpoczęcia. Do oświadczenia psycholog będzie obowiązany dołączyć dokument potwierdzający jego obywatelstwo, zaświadczenie wydane przez właściwe organy państwa macierzystego potwierdzające, że psycholog wykonuje czynności zawodowe psychologa w tym państwie i nie obowiązuje go zakaz, nawet tymczasowy, wykonywania tych czynności, oraz dokument potwierdzający kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa. Regionalna Rada Psychologów powinna posiadać uprawnienie do zwrócenia się do właściwego organu państwa członkowskiego, w którym psycholog posiada prawo wykonywania zawodu, o przedstawienie informacji potwierdzających, że psycholog prowadzi działalność zgodnie z prawem, wykonuje zawód w sposób należyty, jak również, że nie zostały na niego nałożone kary dyscyplinarne lub sankcje karne związane z wykonywaniem zawodu.

Psycholog świadczący usługi transgraniczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie podlegać przepisom prawnym dotyczącym wykonywania zawodu psychologa i zasadom etyki zawodowej.

W okresie pierwszych 15 miesięcy od uzyskania wpisu na listę psychologów, psycholog będzie wykonywał przez 12 miesięcy zawód pod opieką psychologa o co najmniej

⁵ Przygotowywany jest projekt nowej ustawy.

5 letnim stażu, z wyłączeniem psychologów wykonujących zawód psychologa na podstawie przepisów przejściowych. Opiekunem będzie psycholog posiadający co najmniej 5 letni staż zawodowy w zakresie udzielania świadczeń psychologicznych w okresie 6 lat poprzedzających ustanowienie go opiekunem. Każdy, kto na podstawie nowej regulacji zawodu psychologa uzyska wpis na listę i złoży wniosek o rozpoczęcie opieki, będzie mógł ją rozpocząć najpóźniej w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku do Regionalnej Rady Psychologów w tej sprawie.

Institucja opieki ma na celu ułatwienie zdobycia umiejętności niezbędnych do udzielania pomocy psychologicznej, zgodnej ze standardami ustalonymi przez samorząd zawodowy oraz zintegrowanie całej wiedzy merytorycznej. Nie będzie ona jednak polegała na wyszukiwaniu czy gwarantowaniu miejsc pracy dla absolwentów psychologii. Osoba, która uzyska wpis na listę psychologów i rozpocznie pracę zawodową, zwraca się do samorządu zawodowego, w terminie 7 dni od momentu rozpoczęcia udzielania świadczeń psychologicznych, o rozpoczęcie opieki. Psycholog składając wniosek będzie mógł zaproponować opiekuna, jeżeli współpracuje z osobą spełniającą wymogi stawiane opiekunom. Następnie samorząd zawodowy wyznaczy opiekuna będącego jednocześnie mentorem psychologa, z którym będzie on – anonimizując dane osoby korzystającej z usług psychologicznych – konsultować sprawy, z jakimi styka się w swojej pracy zawodowej. Psycholog, który rozpocznie działalność zawodową, będzie za nią otrzymywał wynagrodzenie określone w umowie, będącej podstawą zatrudnienia. Nie będzie ono miało żadnego związku z instytucją opieki, która ma na celu pomoc ze strony samorządu we wdrożeniu do wykonywania tego zawodu. Zakres odpowiedzialności psychologa będzie ustalał podmiot go zatrudniający. Dodatkowo będzie on podlegał odpowiedzialności dyscyplinarnej jako członek samorządu zawodowego psychologów. Celem opieki będzie ułatwienie psychologowi wdrożenia do wykonywania zawodu psychologa przez udzielanie porad i wskazówek oraz analizowanie poszczególnych przypadków. Opieka będzie polegać w szczególności na:

- 1) opracowaniu z psychologiem indywidualnego programu wdrożenia zawodowego zgodnego z ramowym programem wdrożenia zawodowego określonym przez Krajową Radę Psychologów;
- 2) konsultowaniu bieżących zadań wykonywanych przez psychologa;
- 3) omawianiu pisemnych opinii przygotowywanych przez psychologa;
- 4) ukierunkowaniu rozwoju zawodowego psychologa, szczególnie w zakresie samokształcenia.

W tym czasie psycholog rozpoczynający praktykę zdobędzie umiejętność udzielania świadczeń psychologicznych oraz pogłębi posiadaną wiedzę teoretyczną otrzymując wsparcie ze strony doświadczonych kolegów. Wykonywanie tego zawodu wymaga bowiem praktycznych umiejętności, których zdobycie powinno być obligatoryjne. Teoretyczna wiedza zdobyta na studiach nie wystarcza, aby odpowiednio wykonywać zawód. Praca pod opieką doświadczonego psychologa w pierwszym okresie świadczenia usług przygotowuje psychologa w podstawowym zakresie do wykonywania zawodu zapewniając bezpieczeństwo zdrowotne jego klienta. Praktyka realizowana pod okiem doświadczonych ekspertów pozwala na szybsze zdobycie umiejętności niezbędnych do udzielania pomocy psychologicznej.

Ze względu na szczególną rolę opiekuna we wdrożeniu psychologa do zawodu przewiduje się, iż opiekun będzie zobowiązany zawiadomić Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej o każdym zachowaniu psychologa, pozostającego pod jego opieką, które może być uznane za zawinione naruszenie obowiązków zawodowych oraz za czyny sprzeczne z zasadami etyki określonymi w Kodeksie Etyki Zawodowej.

Opiekuna wyznaczać będzie Regionalna Rada Psychologów, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku przez psychologa. Przewidziana będzie możliwość odwołania się psychologa do Krajowej Rady Psychologów od uchwały o wyznaczeniu opiekuna, w terminie 7 dni. Krajowa Rada Psychologów w terminie 14 dni zajmie stanowisko w tej sprawie. Jeżeli Regionalna Rada Psychologów nie wyznaczy opiekuna w ciągu 30 dni, psycholog będzie obowiązany w terminie 7 dni zwrócić się w tej sprawie do Krajowej Rady Psychologów. Krajowa Rada Psychologów będzie wówczas wyznaczać opiekuna w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wniosku. Jeżeli Krajowa Rada Psychologów nie wyznaczy opiekuna, psychologowi będzie przysługiwała skarga do ministra właściwego do spraw pracy. Z ważnych powodów psycholog będzie mógł zwrócić się do Regionalnej Rady Psychologów z pisemnym wnioskiem o zmianę opiekuna. Wniosek ten Regionalna Rada Psychologów będzie rozpatrywać w ciągu 30 dni. Od uchwały Regionalnej Rady Psychologów psycholog będzie mógł odwołać się do Krajowej Rady Psychologów, w terminie 7 dni od dnia otrzymania uchwały Regionalnej Rady Psychologów. Krajowa Rada Psychologów będzie miała obowiązek rozpatrzyć wniosek w terminie 14 dni. Z ważnych powodów opiekun będzie mógł złożyć rezygnację na piśmie. Wówczas Regionalna Rada Psychologów będzie wyznaczać nowego opiekuna zgodnie z procedurą wyznaczania opiekuna. Opiekun będzie mógł sprawować opiekę jednocześnie nad nie więcej niż 5 psychologami. Ze sprawowania opieki opiekun będzie zobowiązany rozliczyć się z Regionalną Radą Psychologów przez przedstawienie sprawozdania w terminie miesiąca od zakończenia sprawowanej opieki.

Wysokość wynagrodzenia opiekuna określi regionalna rada psychologów. Koszty tego wynagrodzenia poniesie Regionalna Rada Psychologów.

W razie uzasadnionego podejrzenia o niezdolności psychologa do wykonywania zawodu ze względu na stan zdrowia Regionalna Rada Psychologów powoła komisję złożoną z lekarzy odpowiednich specjalności i psychologa klinicznego, do orzeczenia o zdolności psychologa do wykonywania zawodu lub czasowej bądź trwałej niezdolności psychologa do wykonywania zawodu. Odmowa poddania się badaniu będzie uprawniać Regionalną Radę Psychologów do zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa do czasu poddania się przez psychologa badaniu. Jeżeli komisja orzeknie o czasowej lub trwałej niezdolności psychologa do wykonywania zawodu, Regionalna Rada Psychologów podejmie uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu psychologa lub skreśleniu z listy psychologów.

Uchwała taka, jak również uchwała o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu do czasu poddania się badaniu, będą zaskarżalne w trybie przewidzianym dla uchwał o wpisie na listę psychologów. Psycholog, w stosunku do którego podjęto uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu, będzie mógł wystąpić do Regionalnej Rady Psychologów z wnioskiem o jej uchylenie, jeżeli ustaną przyczyny zawieszenia. W takim przypadku Regionalna Rada Psychologów uchyli uchwałę o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu, jeżeli komisja orzeknie o zdolności psychologa do wykonywania zawodu. Koszty działalności komisji ponosić będzie regionalna izba psychologów. Powyższe rozwiązanie zabezpieczy interesy klientów, stwarzając przy tym podstawę dla fachowej oceny predyspozycji psychologa do wykonywania zawodu.

Skreślenie z listy psychologów następowaloby tylko z przyczyn określonych w ustawie, tj.:

- 1) wniosku psychologa;
- 2) ukarania prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa;
- 3) ukarania prawomocnym orzeczeniem Komisji Odpowiedzialności Zawodowej karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu;
- 4) utraty albo ograniczenia zdolności do czynności prawnych;
- 5) ze względu na stan zdrowia uniemożliwiający wykonywanie zawodu;
- 6) śmierci psychologa.

W przypadkach skreślenia z listy na skutek ukarania prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa

ponowny wpis na listę psychologów będzie możliwy po zatarciu skazania według przepisów Kodeksu karnego.

Z wnioskiem o ponowny wpis na listę psychologów po zatarciu skazania prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa albo po upływie 5 lat od prawomocnego orzeczenia komisji odpowiedzialności zawodowej kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu psychologa, będzie mogła wystąpić osoba fizyczna, która spełni warunki wpisu na listę psychologów (str. 21-22). Wraz z wnioskiem zainteresowany powinien złożyć dokumenty dołączane do wniosku o wpis na listę psychologów (str. 23).

Dla zapewnienia profesjonalizmu udzielania świadczeń psychologicznych (zgodnie z aktualnym stanem wiedzy) będzie konieczne, aby psycholog, który nie wykonywał zawodu przez 5 lat w okresie ostatnich 6 lat lub przez 5 lat od ukończenia studiów psychologicznych, był obowiązany odbyć, na własny koszt, przeszkolenie uzupełniające trwające nie krócej niż 3 miesiące i nie dłużej niż 6 miesięcy. Program oraz sposób i tryb przeszkolenia uzupełniającego określi Regionalna Rada Psychologów, na podstawie ramowych wytycznych ustalonych przez Krajową Radę Psychologów. Powyższe rozwiązanie stanowi realizację postulatów zgłaszanych przez środowisko psychologów. Dodatkowo proponuje się wprowadzić obowiązek odbycia przeszkolenia uzupełniającego dla psychologa ubiegającego się o ponowny wpis po skreśleniu z listy psychologów niezależnie od okresu, w którym psycholog nie wykonywał zawodu, z zastrzeżeniem iż obowiązek ten będzie dotyczył psychologa skreślonego z powodu ukarania prawomocnym wyrokiem sądu lub orzeczeniem Komisji Odpowiedzialności Zawodowej.

Rozdział 3 - Zasady wykonywania zawodu psychologa.

W ustawie zostaną wskazane formy, w jakich może być wykonywany zawód psychologa. Mogłoby to odbywać się w ramach:

- 1) stosunku pracy;
- 2) stosunku służbowego;
- 3) umowy cywilnoprawnej;
- 4) spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej;
- 5) indywidualnej praktyki psychologicznej;
- 6) wolontariatu.

Wykonywanie zawodu psychologa w ramach indywidualnej praktyki psychologicznej nie będzie działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584). Dla jej podjęcia wystarczające będzie złożenie wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, po uprzednim uzyskaniu prawa wykonywania zawodu i wpisaniu na listę psychologów. Psycholog będzie zobowiązany do niezwłocznego zawiadomienia Regionalnej Rady Psychologów o podjęciu wykonywania zawodu i formie jego wykonywania, a także o każdej zmianie tych informacji.

Psycholog będzie obowiązany wykonywać zawód zgodnie z aktualnym stanem wiedzy psychologicznej i należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz z poszanowaniem intymności i godności osobistej osób (klientów), którym udziela świadczeń psychologicznych. Zasady etyki zawodowej powinny zostać zawarte w Kodeksie Etyki Zawodowej, uchwalonym przez Krajowy Zjazd Psychologów. Przestrzeganie zasad etyki zawodowej będzie podstawowym źródłem budowania zaufania do zawodu psychologa i wyznacznikiem należytej staranności w wykonywaniu zawodu.

Obowiązkiem psychologa od momentu przynależności do samorządu zawodowego będzie podnoszenie kwalifikacji zawodowych i dążenie do zachowania wysokiego poziomu wiedzy i umiejętności niezbędnych do wykonywania zawodu pod groźbą utraty uzyskanych uprawnień i dyscyplinarnego pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Zasady podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez samokształcenie oraz udział w szkoleniach organizowanych przez samorząd psychologów określi uchwała Krajowej Rady Psychologów w sprawie doskonalenia zawodowego. Szkolenia będą mogły prowadzić zarówno organy samorządu psychologów, jak i podmioty zewnętrzne. Nadzór nad przebiegiem szkoleń będzie sprawowała Krajowa Rada Psychologów. Obowiązkiem doskonalenia zawodowego będą objęci wszyscy psychologowie wykonujący zawód. Realizacja powyższego obowiązku będzie odbywać się m.in. przez uczestnictwo w szkoleniach zawodowych, seminariach, konferencjach, studiach podyplomowych, studiach doktoranckich jak również przez samokształcenie, które wyraża się bądź w przygotowaniu publikacji o charakterze naukowym, bądź w przeprowadzaniu wystąpień w ramach szkolenia. Za skorzystanie z formy kształcenia zawodowego, w tym za odbycie kursu i szkolenia będą przyznawane punkty. Przyznanie formie kształcenia określonej liczby punktów nie może zależeć od kryterium w postaci jej organizatora. W szczególności szkolenia organizowane przez samorząd nie powinny zostać punktowane wyżej od podobnych szkoleń prowadzonych przez inne podmioty. Zasady podnoszenia kwalifikacji zawodowych określi uchwała Krajowej Rady Psychologów w sprawie doskonalenia zawodowego, która będzie formułowała zasady organizacji szkoleń

zawodowych i uczestnictwa. Zakres i tryb doskonalenia zawodowego określą Regionalne Rady Psychologów, uwzględniając wytyczne w tym zakresie uchwalone przez Krajową Radę Psychologów (wytyczne te wskażą kierunek i zakres szkoleń jednolity dla wszystkich psychologów).

Uregulowanie zawodu psychologa wiąże się z obowiązkiem opłacania składek przez przedstawicieli tej profesji. Dochody pochodzące z tego źródła zostaną przeznaczone na funkcjonowanie samorządu zawodowego. W ustawie zostanie określona jedynie maksymalna wysokość składki, która nie może być wyższa niż jedna czwarta przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym. O wysokości i częstotliwości ich uiszczania zadecydują uchwały podejmowane przez samorząd. W konsekwencji stawka składki będzie mogła ulegać zmianie w zależności od warunków, a regulacja przewidziana w ustawie utworzy zaporę dla uchwalania nadmiernie wygórowanych stawek składek członkowskich. Takie rozwiązanie zapobiegnie zmniejszeniu zainteresowania wykonywaniem zawodu psychologa spowodowanym niechęcią do ponoszenia wysokich kosztów z tytułu przynależności do samorządu zawodowego.

Obowiązkiem psychologa będzie udzielenie klientowi lub jego przedstawicielowi ustawowemu informacji o jego prawach oraz o planowanych działaniach i ich wynikach. Podjęcie i wykonywanie świadczeń psychologicznych powinno następować za zgodą klienta, po uprzednim poinformowaniu klienta lub jego przedstawiciela ustawowego o celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych. Ma to na celu zapewnienie klientowi pełnej informacji, na podstawie której będzie on mógł świadomie korzystać z udzielanych mu świadczeń. W przypadku klienta częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolnionego zgodę wyrażałby jego przedstawiciel ustawowy. Zgoda nie będzie wymagana w przypadku gdy obowiązek poddania się badaniu psychologicznemu wynika z odrębnych przepisów - Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego oraz w ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) – jednak psycholog będzie zobowiązany do poinformowania klienta o celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych oraz o ich wyniku.

Ustawa wyraźnie wskaże, że przy wykonywaniu zawodu psycholog nie jest związany poleceniem co do treści diagnozy psychologicznej, opinii psychologicznej, orzeczenia psychologicznego ani co do doboru metod psychologicznych wykorzystywanych w toku wykonywania świadczeń psychologicznych. Zapewni mu to niezależność w wykonywaniu zawodu.

Prawo odmowy udzielenia świadczenia będzie przysługiwać psychologowi, jeżeli przewiduje, że w trakcie jego wykonywania może być nieobiektywny albo oczekiwane przez klienta świadczenie przekracza zakres jego kompetencji. W takich przypadkach psycholog powinien wskazać innego specjalistę lub instytucję, gdzie klient może uzyskać właściwe świadczenie. Informację o odmowie udzielenia świadczeń psychologicznych psycholog będzie obowiązany zawrzeć w prowadzonej dokumentacji psychologicznej i na życzenie klienta pisemnie uzasadnić.

W razie wątpliwości diagnostycznych lub terapeutycznych psycholog powinien skonsultować problem z innym specjalistą. Informacja o konsultacji powinna zostać odnotowana w prowadzonej dokumentacji.

Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej ma na celu zwiększenie zaufania społecznego do zawodu psychologa. Przewiduje się, że psycholog będzie obowiązany do zachowania w tajemnicy informacji związanych z klientem uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu. Wyjątkiem w tym zakresie będą sytuacje:

- 1) gdy zachowanie tajemnicy może stanowić bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia klienta lub innych osób;
- 2) zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o kliencie związanych z udzielanym świadczeniem psychologicznym innemu specjalście;
- 3) świadczenie psychologiczne zostało wykonane na zlecenie, uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów, organów i instytucji (które to podmioty psycholog jest obowiązany poinformować o udzielonym świadczeniu psychologicznym).

Brak obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej dotyczyć powinien również przypadków, gdy tak stanowią odrębne przepisy. Psycholog nie będzie mógł być zwolniony z tajemnicy zawodowej przez swojego klienta. Psycholog będzie związany tajemnicą zawodową także po śmierci klienta.

W celu przejrzystości czynności podejmowanych przez psychologa wprowadzony zostanie obowiązek prowadzenia indywidualnej dokumentacji psychologicznej klienta, złożonej z dokumentów psychologicznych, którą powinien on przechowywać przez okres 5 lat. Po upływie tego okresu dokumentacja psychologiczna będzie podlegać zniszczeniu w sposób uniemożliwiający identyfikację klienta, którego dotyczyła.

Minister właściwy do spraw pracy, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Psychologów, określi w drodze rozporządzenia zakres, sposób prowadzenia, przechowywania, przetwarzania, udostępniania i niszczenia tej dokumentacji, mając

na względzie kompleksowość zawartych w niej informacji, potrzebę ochrony danych osobowych klientów oraz specyfikę gromadzonej dokumentacji o charakterze medycznym.

Rozdział 4 – Samorząd zawodowy psychologów

W związku z uznaniem zawodu psychologa za zawód zaufania publicznego należy utworzyć samorząd zawodowy psychologów i wprowadzić obowiązkową przynależność do samorządu. Samorząd będzie niezależny w wykonywaniu swych zadań i podlegałby tylko przepisom prawa.

Podstawowym zadaniem samorządu zawodowego psychologów będzie sprawowanie pieczy nad należyтым i sumiennym wykonywaniem tego zawodu w celu ochrony praw klientów korzystających z usług psychologa. Ponadto do zadań samorządu będzie należeć:

- opracowywanie i uchwalanie standardów świadczeń psychologicznych
- opracowywanie standardów doskonalenia zawodowego
- kontrola warunków wykonywania zawodu
- tworzenie i prowadzenie listy psychologów
- udzielanie informacji dotyczących ogólnych zasad wykonywania zawodu psychologa-
opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących wykonywania zawodu psychologa
bądź występowanie o ich wydanie
- współdziałanie z organami administracji publicznej, związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących warunku wykonywania zawodu psychologa.

Kolejnymi zadaniami samorządu zawodowego psychologów będzie ochrona praw zawodowych psychologów i reprezentowanie osób wykonujących zawód psychologa. W tym celu samorząd będzie odpowiadał za przygotowanie psychologów do należytego wykonywania zawodu poprzez doskonalenie zawodowe psychologów i współpracę ze szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz innymi samorządami zawodowymi, organizacjami społecznymi, w tym związkami zawodowymi i organizacjami pozarządowymi.

Ponieważ psycholog, jako osoba wykonująca zawód zaufania publicznego, musi wykazywać się nienaganną postawą moralną i etyczną. Z tego względu samorząd będzie zobowiązany do ustanowienia Kodeksu Etyki Zawodowej i dbania o jego przestrzeganie, a także prowadzenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej

psychologów. Samorząd będzie udzielał zainteresowanym psychologom informacji o zasadach etyki zawodowej.

Ze względu na fakt, iż wykonywanie zawodu psychologa będzie podlegało wszechstronnemu, profesjonalnemu i bezstronnemu nadzorowi samorządu zawodowego psychologów, samorząd ten będzie uprawniony do przyznawania prawa wykonywania zawodu (prowadzenia list psychologów) oraz uczestniczenia w procesie uznawania kwalifikacji zawodowych cudzoziemców pragnących wykonywać ten zawód na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadaniem samorządu zawodowego psychologów będzie sprawowanie zarządu nad jego majątkiem, pochodzącym ze składek członków samorządu, z działalności gospodarczej lub też z innych źródeł, w szczególności z zapisów, darowizn, dotacji. W tym celu osobowość prawną będą posiadały poszczególne Regionalne Rady Psychologów i Krajowa Rada Psychologów.

W związku z koniecznością dokonania transpozycji następujących dyrektyw:

- 1) dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz. Urz. WE L 180 z 19.07.2000, str. 22; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 20, t.1 str. 23);
- 2) dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz. Urz. WE L 303 z 02.12.2000, str. 16; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4 str. 79);
- 3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/54/WE z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana) (Dz. Urz. UE L 204 z 26.07.2006, str. 23);

przewiduje się wprowadzenie zakazu dyskryminacji – zarówno bezpośredniej jak i pośredniej – związanej z członkostwem w samorządzie psychologów, w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Organy samorządu psychologów działające na szczeblu regionalnym i krajowym będą obowiązane do przesłania ministrowi właściwemu do spraw pracy odpisu każdej uchwały w terminie 21 dni od dnia jej podjęcia.

Nadzór nad samorządem zawodowym psychologów będzie sprawowany przez ministra właściwego do spraw pracy w zakresie i na zasadach określonych w ustawie. W ramach nadzoru minister właściwy do spraw pracy będzie mógł:

- 1) zwrócić się do Naczelnego Sądu Administracyjnego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów samorządu szczebla regionalnego i krajowego w terminie 3 miesięcy od dnia ich doręczenia; Naczelny Sąd Administracyjny będzie mógł utrzymać zaskarżoną uchwałę w mocy, bądź ją uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządu, ustalając wytyczne co do sposobu jej załatwienia; w razie uchybienia terminowi przez ministra Naczelny Sąd Administracyjny pozostawia sprawę bez rozpoznania,
- 2) zwrócić się do Krajowego Zjazdu Psychologów lub Krajowej Rady Psychologów o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do właściwości samorządu; uchwała Krajowej Rady Psychologów powinna być podjęta w terminie dwóch miesięcy, a uchwała Krajowego Zjazdu Psychologów powinna zapaść na najbliższym Krajowym Zjeździe Psychologów,
- 3) rozpatrywać odwołania od uchwały Krajowej Rady Psychologów odmawiającej wpisu na listę psychologów, uchwały o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu lub skreśleniu z listy psychologów.

W celu zapewnienia właściwego wykonywania zadań nałożonych na samorząd zawodowy psychologów, zostaną stworzone organy tego samorządu zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. Struktura organizacyjna samorządu zawodowego psychologów powinna opierać się na administracyjnym podziale kraju. Nad 16 Regionalnymi Radami Psychologów w strukturze ustrojowej znajdować się będzie Krajowa Rada Psychologów.

Wybory członków organów samorządu zawodowego psychologów odbywać się będą w głosowaniu tajnym, zwykłą większością głosów. Czynne prawo wyborcze przysługiwać będzie wszystkim psychologom. Przewiduje się dwa ograniczenia prawa biernego. W celu zapewnienia profesjonalnego i niezależnego postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej proponuje się ograniczenie biernego prawa wyborczego w stosunku do osób je prowadzących, tak aby prawo to przysługiwało psychologom posiadającym co najmniej

7-letni staż pracy w zawodzie. Ponadto, biorąc pod uwagę cel wprowadzenia obowiązku wdrożenia do zawodu poprzez pracę pod opieką, proponuje się aby, bierne prawo wyborcze przysługiwało psychologowi po ukończeniu opieki, z wyłączeniem psychologów wykonujących zawód psychologa na podstawie przepisów przejściowych.

Proponuje się również wprowadzenie 4-letniej kadencji organów samorządu, z zastrzeżeniem, że tej samej funkcji nie można będzie pełnić dłużej niż przez 2 następujące po sobie kadencje. Regulacji będzie być również poddana kwestia wygaśnięcia mandatu członka organu samorządu przed upływem kadencji tego organu. Mandat wygaśnie z chwilą:

- 1) zrzeczenia się mandatu;
- 2) zawieszenia w prawie wykonywania zawodu psychologa;
- 3) ukarania prawomocnym wyrokiem sądowym orzekającym środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu psychologa;
- 4) ukarania prawomocnym orzeczeniem komisji odpowiedzialności zawodowej;
- 5) odwołania przez organ, który dokonał wyboru;
- 6) utraty albo ograniczenia zdolności do czynności prawnych;
- 7) ze względu na stan zdrowia uniemożliwiający wykonywanie zawodu;
- 8) śmierci psychologa.

Proponuje się utworzenie na szczeblu krajowym następujących organów samorządu zawodowego: Krajowego Zjazdu Psychologów, Krajowej Rady Psychologów, Krajowej Komisji Rewizyjnej, Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej i Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej. Ustawa określi sposób wyboru członków ww. organów oraz kompetencje tych organów.

1. W **Krajowym Zjeździe Psychologów** będą brać udział delegaci wybrani przez regionalne zjazdy psychologów. W celu zapewnienia ciągłości prac samorządu w Krajowym Zjeździe przewiduje się udział z głosem doradczym członków ustępujących organów: Krajowej Rady Psychologów, Przewodniczący Krajowej Komisji Rewizyjnej, Przewodniczący Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej, Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej.

Krajowy Zjazd Psychologów zwoływany będzie przez Krajową Radę Psychologów co 4 lata.

Przewiduje się również możliwość zwołania przez Krajową Radę Psychologów Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Psychologów. Wystąpić z takim wnioskiem

będzie mogła Krajowa Komisja Rewizyjna oraz jedna trzecia Regionalnych Rad Psychologów. Krajowa Rada Psychologów będzie mogła również z własnej inicjatywy doprowadzić do zwołania Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Psychologów.

Do zadań Krajowego Zjazdu Psychologów będzie należeć w szczególności określenie trybu i sposobu przeprowadzania wyborów do organów samorządu, liczby członków tych organów, trybu ich odwoływania oraz zasad podejmowania uchwał przez te organy. Krajowy Zjazd będzie odpowiedzialny za uchwalanie podstawowych zasad gospodarki finansowej samorządu zawodowego, a także będzie udzielać absolutorium Krajowej Radzie Psychologów. Uprawnienie Krajowego Zjazdu do uchwalania Kodeksu Etyki Zawodowej pozwoli na uzyskanie powszechnej akceptacji dla przyjętych przez ten organ rozwiązań.

2. Ustawa określi skład **Krajowej Rady Psychologów** w ten sposób, iż przewodniczący i część składu będą wybierani przez Krajowy Zjazd Psychologów, a część – bezpośrednio przez regionalne zjazdy psychologów. W celu zapewnienia reprezentacji poszczególnych regionalnych rad psychologów, każdy regionalny zjazd psychologów będzie uprawniony do dokonania wyboru jednego członka Krajowej Rady Psychologów. Pozostała liczba członków Krajowej Rady Psychologów zostanie określona przez Krajowy Zjazd Psychologów.

W celu zapewnienia sprawnego działania Krajowej Rady Psychologów proponuje się utworzenie Prezydium jako jej organu wykonawczego oraz wprowadzenie obowiązku zwoływania jego posiedzeń nie rzadziej niż raz na kwartał. W skład Prezydium wejdą: przewodniczący, wiceprzewodniczący, sekretarz, skarbnik i 3 członków.

Krajowa Rada Psychologów będzie kierować działalnością Krajowej Izby Psychologów w okresie pomiędzy Krajowymi Zjazdami Psychologów, realizując jego uchwały. Krajowej Radzie Psychologów należy również umożliwić określenie sposobu i trybu działalności samorządu i jego organów, a także sposobu i trybu prowadzenia list psychologów oraz uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców.

W związku z realizacją przez samorząd zawodowy psychologów obowiązku sprawowania nadzoru nad należywym i sumiennym wykonywaniem tego zawodu, Krajowa Rada Psychologów powinna, m.in. określić wytyczne dotyczące doskonalenia zawodowego oraz przeszkolenia uzupełniającego. Biorąc powyższe pod uwagę, zasadnym wydaje się uprawnienie Krajowej Rady Psychologów

do rozpatrywania odwołań od uchwał Regionalnych Rad Psychologów, jak również uchylania sprzecznych z prawem uchwał Regionalnych Rad Psychologów. Dodatkowym narzędziem nadzoru będzie nadanie Krajowej Radzie Psychologów prawa do zwrócenia się do Regionalnej Rady Psychologów o podjęcie uchwały w określonej sprawie należącej do zakresu jej działania.

Uchwały Krajowej Rady Psychologów będą podpisywać osoby uprawnione do reprezentacji, wskazane w uchwale Krajowej Rady Psychologów.

3. **Krajowa Komisja Rewizyjna** będzie wybierana przez Krajowy Zjazd Psychologów w celu kontrolowania działalności finansowej i gospodarczej Krajowej Rady Psychologów oraz sprawowania nadzoru nad działalnością Regionalnych Komisji Rewizyjnych. Uprawnienie to Krajowa Komisja Rewizyjna będzie realizować przez przedstawienie sprawozdania z działalności kontrolnej Krajowemu Zjazdowi Psychologów oraz występowanie na Krajowym Zjeździe Psychologów z wnioskiem o udzielenie absolutorium Krajowej Radzie Psychologów.
4. W celu zapewnienia wysokich standardów postępowania w zakresie odpowiedzialności zawodowej psychologów przewiduje się powołanie **Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej i Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej**. Organy te będą wybierane przez Krajowy Zjazd Psychologów. W związku z tym proponuje się, aby Krajowa Komisja Odpowiedzialności Zawodowej stanowiła instancję odwoławczą od orzeczeń Regionalnych Komisji Odpowiedzialności Zawodowej. Krajowa Komisja Odpowiedzialności Zawodowej będzie orzekać w składzie trzyosobowym. Sprawowanie funkcji oskarżyciela przed Krajową Komisją Odpowiedzialności Zawodowej należy powierzyć Krajowemu Rzecznikowi Odpowiedzialności Zawodowej. Będzie on również zobowiązany do sprawowania nadzoru nad działalnością Regionalnych Rzeczników Odpowiedzialności Zawodowej i rozstrzygania sporów o właściwość pomiędzy Regionalnymi Rzecznikami Odpowiedzialności Zawodowej. W ramach tego nadzoru Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie rozpoznawał także odwołania od udzielonej przez Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej odmowy skierowania wniosku o ukaranie psychologa. Przewiduje się możliwość powołania do dwóch zastępców Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej.

Oba organy będą zobowiązane do przedstawiania Krajowemu Zjazdowi Psychologów kadencyjnego sprawozdania z działalności, a Krajowej Radzie Psychologów – rocznego.

Proponuje się utworzenie następujących organów na szczeblu regionalnym: Regionalny Zjazd Psychologów, Regionalna Rada Psychologów, Regionalna Komisja Rewizyjna, Regionalna Komisja Odpowiedzialności Zawodowej oraz Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej. Ustawa określałaby sposób wyboru członków ww. organów oraz kompetencje tych organów.

1. W **Regionalnym Zjeździe Psychologów** będą uczestniczyć wszyscy psychologowie należący do danej Regionalnej Izby Psychologów. Biorąc jednak pod uwagę różnice w liczebności poszczególnych Regionalnych Izb Psychologów, proponuje się aby w przypadku, gdy liczba członków danej Regionalnej Izby Psychologów przekracza 300 osób, Regionalny Zjazd Psychologów stanowili delegaci wybrani na zebraniach zwołanych dla poszczególnych rejonów objętych działalnością tej Izby. Dokonywanie podziału terenu działania Regionalnej Izby Psychologów na rejon i ustalenie liczby delegatów na Regionalny Zjazd Psychologów z poszczególnych rejonów, będzie należeć do kompetencji Regionalnego Zjazdu Psychologów. Regionalny Zjazd Psychologów będzie zwoływać Regionalna Rada Psychologów co najmniej dwa razy w okresie kadencji.

Podstawowym zadaniem Regionalnego Zjazdu Psychologów będzie podejmowanie uchwał w sprawach objętych zakresem działania Izby, a także rozpatrywanie i zatwierdzanie kadencyjnych sprawozdań organów samorządu zawodowego szczebla regionalnego. Ponadto do jego kompetencji będzie wybór tychże organów oraz wybór delegatów na Krajowy Zjazd Psychologów. Dodatkowo, w celu zapewnienia reprezentacji poszczególnych Regionalnych Izb Psychologów, każdy Regionalny Zjazd Psychologów będzie uprawniony do dokonania wyboru jednego członka Krajowej Rady Psychologów.

Przewiduje się możliwość zwołania nadzwyczajnego Regionalnego Zjazdu Psychologów. Wystąpić z takim wnioskiem będzie mogła Krajowa Rada Psychologów, Regionalna Komisja Rewizyjna oraz jedna trzecia członków danej Regionalnej Izby Psychologów. Regionalna Rada Psychologów będzie mogła również z własnej inicjatywy doprowadzić do zwołania nadzwyczajnego Regionalnego Zjazdu Psychologów.

2. **Regionalna Rada Psychologów** będzie się składać z przewodniczącego i członków wybieranych przez Regionalny Zjazd Psychologów. W celu zapewnienia sprawnego działania Regionalnej Rady Psychologów proponuje się powołanie także Sekretarza i Skarbnika Rady oraz wprowadzenie obowiązku zwoływania jej posiedzeń co najmniej raz na kwartał. W posiedzeniach Regionalnej Rady Psychologów będą mogli uczestniczyć, z głosem doradczym, przedstawiciele Regionalnej Komisji Rewizyjnej, przewodniczący Regionalnej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej oraz Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej.

Regionalna Rada Psychologów będzie kierować działalnością Izby w okresie między Regionalnymi Zjazdami Psychologów, wykonując uchwały organów samorządu zawodowego. Będzie również sprawować nadzór nad należytym wykonywaniem zawodu psychologa przez członków danej Regionalnej Izby Psychologów, tworzyć i prowadzić listy psychologów. Do jej obowiązków należeć będzie także doskonalenie zawodowe psychologów oraz przeszkolenie uzupełniające zgodnie z programem i wytycznymi uchwalonymi przez Krajową Radę Psychologów. Na Regionalną Radę Psychologów zostanie również nałożony obowiązek wyznaczania opiekuna każdemu psychologowi rozpoczynającemu wykonywanie zawodu. Ponadto Regionalna Rada Psychologów będzie upowszechniać zasady etyki zawodowej oraz dbać o ich przestrzeganie.

Regionalna Rada Psychologów będzie również prowadzić sprawy finansowe Regionalnej Izby Psychologów, tj. zarządzać majątkiem i działalnością gospodarczą Regionalnej Izby Psychologów oraz pobierać składki członkowskie i prowadzić ich ewidencję.

Regionalna Rada Psychologów będzie uprawniona do wizytacji w celu oceny wykonywania zawodu przez psychologów wykonujących zawód.

Uchwały Krajowej Rady Psychologów będą podpisywać osoby uprawnione do reprezentacji wskazane w uchwale Regionalnej Rady Psychologów.

3. **Regionalna Komisja Rewizyjna** będzie wybierana przez Regionalny Zjazd Psychologów w celu kontrolowania działalności finansowej i gospodarczej Regionalnej Rady Psychologów. Uprawnienie to Regionalna Komisja Rewizyjna będzie realizować przez przedstawienie sprawozdania z działalności kontrolnej Regionalnemu Zjazdowi Psychologów oraz występowanie na Regionalnym Zjeździe

Psychologów z wnioskiem o udzielenie absolutorium Regionalnej Radzie Psychologów.

4. Na szczeblu regionalnym kwestią odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie zajmować się **Regionalna Komisja Odpowiedzialności Zawodowej** oraz **Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej**. Regionalna Komisja Odpowiedzialności Zawodowej, orzekając w składzie trzyosobowym, będzie rozpatrywać sprawy z zakresu odpowiedzialności zawodowej członków danej Regionalnej Izby Psychologów. Natomiast Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej poprowadzi postępowania wyjaśniające w sprawach odpowiedzialności zawodowej psychologów będących członkami danej Regionalnej Izby Psychologów oraz będzie sprawować funkcję oskarżyciela w postępowaniu przed Regionalną Komisją Odpowiedzialności Zawodowej. Przewiduje się możliwość powołania do dwóch zastępców Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej. Oba organy będą zobowiązane do przedstawiania Regionalnemu Zjazdowi Psychologów kadencyjnego sprawozdania z działalności, a Regionalnej Radzie Psychologów – rocznego.

Rozdział 5 – Odpowiedzialność zawodowa psychologa

Utworzenie skutecznego i obiektywnego systemu odpowiedzialność zawodowej psychologów jest jednym z podstawowych zadań samorządu zawodowego psychologów. Sprawnie działający system odpowiedzialności zawodowej pozwoli zwiększyć zaufanie społeczne do zawodu psychologa. W związku z tym proponuje się wprowadzenie modelu odpowiedzialności zawodowej psychologów opartego na dwuinstancyjnym postępowaniu przed organami samorządu zawodowego psychologów. Od orzeczenia wydanego w drugiej instancji będzie przysługiwał stronom, ministrowi właściwemu do spraw pracy oraz Przewodniczącemu Krajowej Rady Psychologów środek zaskarżenia do sądu powszechnego (sądu apelacyjnego) w terminie 30 dni od dnia otrzymania orzeczenia.

Organami samorządu zawodowego psychologów odpowiedzialnymi za przeprowadzanie postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej psychologów będą:

- 1) na szczeblu krajowym - Krajowa Komisja Odpowiedzialności Zawodowej i Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej;
- 2) na szczeblu regionalnym - Regionalna Komisja Odpowiedzialności Zawodowej i Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej.

W pierwszej instancji postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie prowadzone przez Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i Regionalną Komisję Odpowiedzialności zawodowej. Natomiast w drugiej instancji postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie prowadzone przez Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej oraz Krajową Komisję Odpowiedzialności Zawodowej. W celu zapewnienia profesjonalnego i niezależnego postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej psychologów proponuje się, aby w organach przeprowadzających to postępowanie zasiadały osoby posiadające co najmniej 7-letni staż pracy w zawodzie psychologa. Powyższe rozwiązanie zostało zaproponowane przez środowisko psychologów.

Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie spełniał funkcje nadzorcze w stosunku do Regionalnych Rzeczników Odpowiedzialności zawodowej. W celu zapewnienia ciągłości działań należących do kompetencji Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej zostanie ustanowiony jego zastępca. Aby zapewnić spójność funkcjonowania tych dwóch organów, zastępca Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej – jako organ podrzędny będzie działać w imieniu i na rzecz Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej. Krajowa Rada Psychologów określi tryb wyboru Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i jego zastępcy.

Do kompetencji Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej będzie należało:

- 1) prowadzenie postępowania wyjaśniającego w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej psychologów;
- 2) sprawowanie funkcji oskarżyciela przed sądami psychologów;
- 3) rozpatrywanie zażaleń w przypadkach przewidzianych w ustawie;
- 4) rozstrzyganie sporów o właściwość między Regionalnymi Rzecznikami odpowiedzialności zawodowej;
- 5) corocznie przedstawianie Krajowej Radzie Psychologów informacji o swojej działalności.

W celu zapewnienia bezstronności i niezależności organu orzekającego oraz realizacji zasady, zgodnie z którą nie można być sędzią we własnej sprawie, ustawa określi odrębne zasady prowadzenia postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej Regionalnego

Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, członków Regionalnej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej, Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, zastępcy Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i członków Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej. Postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, członków Regionalnych Komisji Odpowiedzialności Zawodowej i Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej prowadzić będzie Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej wyznaczony przez Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej. Właściwym do rozpoznania sprawy z zakresu odpowiedzialności zawodowej Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej oraz jego zastępcy będzie Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej wyznaczony przez Krajową Komisję Odpowiedzialności Zawodowej.

Postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie oparte na zasadzie jawności postępowania, która będzie mogła być wyłączona w przypadku, gdy właściwa komisja odpowiedzialności zawodowej uzna, że może zostać naruszony ważny interes jednej ze stron. Członkowie Komisji Odpowiedzialności Zawodowej są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Członkowie samorządu zawodowego psychologów będą podlegali odpowiedzialności zawodowej za zawinione naruszenie obowiązku zawodowego lub czynu sprzecznego z zasadami etyki określonymi w Kodeksie Etyki Zawodowej. Wprowadzony zostanie następujący katalog kar:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana z ostrzeżeniem;
- 3) kara pieniężna orzekana na cel społeczny związany z ochroną zdrowia psychicznego w wysokości od jednej trzeciej do czterokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, obowiązującego w chwili wydania orzeczenia w pierwszej instancji;
- 4) zakaz pełnienia funkcji w organach samorządu zawodowego psychologów lub pełnienia obowiązków opiekuna na okres od 1 do 5 lat;
- 5) zawieszenie prawa wykonywania zawodu psychologa na okres od trzech do dwunastu miesięcy;
- 6) kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu.

Przewiduje się obowiązek podania do publicznej wiadomości prawomocnego orzeczenia Komisji Odpowiedzialności Zawodowej o ukaraniu psychologa karą zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa albo karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu poprzez publikację informacji na stronie internetowej Krajowej Rady Psychologów i Regionalnej Rady Psychologów albo w biuletynie samorządu zawodowego psychologów. Krajowa Komisja Odpowiedzialności Zawodowej będzie powiadamiać o prawomocnym orzeczeniu kary zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa albo kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu, właściwy ze względu na formę wykonywania zawodu, organ rejestrowy lub pracodawcę.

Z wnioskiem o ponowny wpis na listę psychologów w przypadku orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu psycholog będzie mógł wystąpić po upływie 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej.

Komisje Odpowiedzialności Zawodowej będą miały możliwość orzekania kary dodatkowej w postaci zakazu sprawowania opieki nad psychologiem rozpoczynającym wykonywanie zawodu. W przypadku ukarania karą nagany z ostrzeżeniem, Komisja Odpowiedzialności będzie mogła ukarać psychologa karą dodatkową, zaś w przypadku kary zawieszenia w prawie wykonywania zawodu psychologa, Komisja będzie zobowiązana do obligatoryjnego nałożenia ww. kary dodatkowej.

Postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie wszczynane z urzędu przez uprawnione organy samorządu zawodowego psychologów. Jednakże dopuszczona będzie także możliwość wszczęcia takiego postępowania na wniosek pokrzywdzonego klienta złożony Rzecznikowi Odpowiedzialności Zawodowej. W przypadku śmierci pokrzywdzonego do złożenia wniosku powinny być uprawnione osoby najbliższe, tzn. małżonek, rodzeństwo, wstępni i zstępni pokrzywdzonego i inne bliskie osoby, do których stosuje się odpowiednio przepisy o pokrzywdzonym.

Postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym. Postępowanie wyjaśniające będzie polegać na zebraniu niezbędnych informacji od wszystkich zainteresowanych. Będzie prowadził je Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej. Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej niezwłocznie po otrzymaniu informacji wskazującej na możliwość popełnienia przewinienia zawodowego będzie wydawać postanowienie o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego. Informacja będzie mogła być złożona również we wniosku pokrzywdzonego. Postanowienie o wszczęciu lub odmowie wszczęcia

postępowania wyjaśniającego będzie doręczone stronom. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania pokrzywdzonemu będzie przysługiwać zażalenie.

Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie mógł zażądać uzupełnienia informacji w określonym terminie lub sprawdzić fakty mające znaczenie dla sprawy. W powyższym przypadku postanowienie o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego Rzecznik wyda najpóźniej w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania informacji.

Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej, który wszczął postępowanie zgodnie ze swoją właściwością będzie pozostawać właściwy choćby zmieniły się podstawy tej właściwości. Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie dążyć do szczegółowego wyjaśnienia sprawy w toku postępowania wyjaśniającego. W tym celu Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie mógł przeprowadzać dowody, w tym dowód z przesłuchania pokrzywdzonego. Komisja Odpowiedzialności Zawodowej będzie odpowiednio stosować przepisy kodeksu postępowania karnego dotyczące postępowania dowodowego. W przypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłyby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przewinienia zawodowego, Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie mógł przesłuchać psychologa w charakterze obwinionego, przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli będą zachodzić warunki do sporządzenia takiego postanowienia.

W celu zapobiegania beczynności organu zostaną ustanowione ramy czasowe, w których Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie musiał zakończyć postępowanie. Postępowanie wyjaśniające będzie należało zakończyć w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania informacji inicjującej wszczęcie postępowania wyjaśniającego. Przepisy regulujące postępowanie będą wprowadzały jednak pewną elastyczność. W szczególnie uzasadnionych przypadkach narzucenie Rzecznikowi Odpowiedzialności Zawodowej nadmiernie sztywnych terminów może uniemożliwić dokładne rozpoznanie sprawy w postępowaniu wyjaśniającym. Z tego powodu Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie mógł przedłużyć okres postępowania wyjaśniającego na czas określony, nie dłuższy jednak niż 6 miesięcy.

W zależności od wyniku postępowania wyjaśniającego Regionalny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej będzie kierował do Regionalnej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej wnioski o ukaranie psychologa. Jeżeli zaistnieją podstawy do sporządzenia wniosku o ukaranie, w celu umożliwienia obwinionemu przygotowania się do postępowania Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej zawiadomi obwinionego i jego obrońców o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania wyjaśniającego wraz

z pouczeniem o możliwości uprzedniego przejrzenia akt. W ten sposób obwiniony będzie miał możliwość aktywnego wzięcia udziału w postępowaniu i zapoznania się ze sprawą. Złożenie wniosku o ukaranie przez Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej będzie równoznaczne z wszczęciem postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej psychologa.

Jeżeli postępowanie wyjaśniające nie dostarczy podstaw do sporządzenia wniosku o ukaranie, Rzecznik wyda postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego. Jeżeli umorzenie następuje po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, postanowienie o umorzeniu będzie zawierać także imię i nazwisko obwinionego oraz określenie zarzucanego mu czynu. Uprzednie zaznajomienie obwinionego z materiałami postępowania wyjaśniającego nie będzie konieczne. W terminie 14 dni od dnia zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania wyjaśniającego będzie mu przysługiwało prawo do składania wniosków o uzupełnienie postępowania.

O wszczęciu postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej będzie powiadomiony organ nadzoru, który będzie mógł wstąpić, na prawach strony, do tego postępowania w każdym jego stadium.

Postępowania dotyczące odpowiedzialności zawodowej nie będzie wszczynane, a wszczęte będzie umarzane, jeżeli:

- 1) czynu nie popełniono albo brak będzie danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
- 2) czyn nie będzie stanowił przewinienia zawodowego albo ustawy stanowią, że sprawca nie popełnia przewinienia zawodowego,
- 3) nastąpi ustanie karalności,
- 4) postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów co do tego samego czynu tej samej osoby zostanie prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte będzie w toku.

Postępowania dotyczące odpowiedzialności zawodowej nie będzie wszczynane, a wszczęte będzie umarzane, po upływie trzech lat od zawinionego naruszenia obowiązku zawodowego lub czynu sprzecznego z zasadami etyki zawodowej. Jeżeli jednak czyn będzie zawierał znamiona przestępstwa, przedawnienie nie nastąpi wcześniej niż przedawnienie przewidziane w ustawie karnej. Bieg przedawnienia do wszczęcia postępowania będzie przerywała każda czynność podjęta przez Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej lub osobę domagającą się ochrony jej praw w celu ustalenia odpowiedzialności zawodowej psychologa.

Postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego będzie wydawane przez Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej. W celu zapewnienia transparentności działania postanowienie o umorzeniu postępowania będzie wymieniało przyczyny umorzenia.

Na postanowienie o umorzeniu postępowania wydane przez Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej stronom będzie przysługiwało zażalenie do Regionalnej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej.

Na postanowienie o umorzeniu postępowania wydanego przez Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej stronom będzie przysługiwało zażalenie do Krajowej Komisji Odpowiedzialności Zawodowej. Zażalenie będzie musiało zostać wniesione w terminie 14 dni od dnia otrzymania odpisu postanowienia. Podmioty uprawnione do złożenia zażalenia będą mogły przeglądać akta sprawy.

Stronami postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej będą:

- 1) Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej;
- 2) obwiniony;
- 3) pokrzywdzony.

Pokrzywdzony będzie mógł ustanowić nie więcej niż dwóch pełnomocników spośród psychologów, adwokatów lub radców prawnych. Obwiniony będzie mógł ustanowić nie więcej niż dwóch obrońców spośród psychologów, adwokatów lub radców prawnych.

Komisja Odpowiedzialności Zawodowej prowadząca postępowanie będzie przeprowadzać dowody na wniosek stron lub z urzędu. Komisja Odpowiedzialności Zawodowej jako dowód będzie zobowiązana dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, w szczególności dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych i specjalistów. W szczególności Komisja będzie mogła przeprowadzić dowód z przesłuchania stron. W szczególnie uzasadnionych przypadkach będzie dopuszczalne przesłuchanie pokrzywdzonego z wyłączeniem jawności. Postępowanie dowodowe powinno uwzględniać specyfikę zawodu psychologa i okoliczność, że klienci niejednokrotnie ujawniają psychologom informacje, które powinny pozostać w sferze życia prywatnego.

W celu zapewnienia efektywności postępowania, zostaną przyznane środki przymusu w stosunku do osób wezwanych w charakterze świadka, biegłego lub specjalisty, które bezpodstawnie odmawiają złożenia zeznań lub bez usprawiedliwienia nie stawiają się na wezwanie Rzecznika. Jeżeli w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności zawodowej

psychologów świadek, biegły lub specjalista bez usprawiedliwienia nie stawia się na wezwanie albo bezpodstawnie będzie odmawiał złożenia zeznań, Komisja Odpowiedzialności Zawodowej będzie mogła zwrócić się do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby wezwanej o:

- 1) nałożenie kary za nieusprawiedliwione niestawiennictwo albo odmowę zeznań lub
- 2) przymusowe sprowadzenie świadka, biegłego lub specjalisty.

Na Komisję zostanie nałożony obowiązek informowania osób powołanych w charakterze świadków, biegłych i specjalistów o skutkach niestawiennictwa lub odmowy złożenia zeznań pod rygorem niedopuszczalności nałożenia kar, o których mowa w pkt 1 i 2.

W celu usprawnienia postępowania i umożliwienia zabrania głosu osobom wezwanym, dla których osobiste stawiennictwo byłoby znacznie utrudnione, wprowadzi się środki ułatwiające tym osobom złożenie zeznań.

Świadka, biegłego lub specjalistę zamieszkałych poza obszarem działania organu prowadzącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów będzie można przesłuchiwać w miejscu funkcjonowania organu właściwego dla miejsca zamieszkania osoby wezwanej. W takim przypadku do przesłuchania osoby wezwanej będzie uprawniona komisja właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby wezwanej. Do przesłuchania świadka, biegłego lub specjalisty w tym trybie będzie potrzebny wniosek organu prowadzącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej. Stronom postępowania zostanie przyznane prawo wzięcia udziału w przesłuchaniu. Powyższe rozwiązanie może przyczynić się do mniejszej częstotliwości nakładania kar za niestawiennictwo osób wezwanych.

W przypadku zaistnienia przeszkody wyjątkowo trudnej do usunięcia, uniemożliwiającej stawiennictwo świadka, biegłego lub specjalisty w postępowaniu w sprawie odpowiedzialności zawodowej psychologa, komisja zleci przesłuchanie osoby wezwanej. Stronom postępowania zostanie przyznane prawo uczestnictwa w przesłuchaniu prowadzonym w tym trybie.

Komisja będzie mogła rozpoznać sprawę, mimo nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obwinionego lub jego obrońcy.

Komisja Odpowiedzialności Zawodowej będzie miała prawo do podjęcia decyzji o zawieszeniu w prawie wykonywania zawodu psychologa na czas trwania postępowania. Postępowanie dotyczące odpowiedzialności zawodowej będzie kończyło się wydaniem przez Komisję Odpowiedzialności Zawodowej stosownego orzeczenia. Orzeczenie to powinno

zawierać oznaczenie komisji, jej skład, datę i miejsce jego wydania, oznaczenie stron postępowania, rozstrzygnięcie komisji, pouczenie o terminie i trybie wniesienia odwołania oraz uzasadnienie.

W razie ukarania koszty postępowania będzie ponosił obwiniony. W pozostałych przypadkach koszty postępowania wyjaśniającego, postępowania przed Regionalną Komisją Odpowiedzialności Zawodowej i przed Krajową Komisją Odpowiedzialności Zawodowej będzie ponosić Regionalna lub Krajowa Izba Psychologów. W celu zapewnienia korzystania przez wszystkie strony postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej psychologa z praw i wolności konstytucyjnych w postępowaniu przed Komisją Odpowiedzialności Zawodowej w zakresie nieuregulowanym przepisami projektowanej ustawy, odpowiednie zastosowanie będą miały przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Majątek izby psychologów będą stanowić środki finansowe oraz ruchomości i nieruchomości. Majątek ten powstanie:

- 1) ze składek członkowskich;
- 2) z zapisów, darowizn i dotacji;
- 3) z wpływów z działalności gospodarczej;
- 4) z innych wpływów.

Będzie nim zarządzać właściwa Regionalna Rada Psychologów.

Rozdział 6 – Zmiany w przepisach obowiązujących

W ustawie z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.) w art. 88 należy dopisać słowo „psychologa”, aby mógł on być partnerem w spółce partnerskiej, a tym samym wykonywać zawód w ramach takiej spółki.

W związku z obowiązkami wynikającymi z systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach i działalnościach regulowanych konieczna jest zmiana ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2015 r. poz. 812). Zgodnie bowiem z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394, późn. zm.) organem właściwym do wydawania decyzji w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej zawodu regulowanego albo działalności jest organ określony w przepisach ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, zwany dalej „właściwym organem”. Na podstawie art. 4a ustawy o działach

administracji rządowej minister kierujący działem administracji rządowej, z zastrzeżeniem art. 33a ust. 4, jest właściwy w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych oraz w sprawach uznawania kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania działalności należących do tego działu. W rezultacie należy znowelizować art. 21 ustawy o działach w administracji rządowej przez poszerzenie katalogu o sprawy związane z zawodem psychologa.

W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2015 r. poz. 155, z późn. zm) jest konieczna zmiana polegająca na zastąpieniu jednego z warunków wpisu na listę psychologów uprawnionych do wykonywania badań z zakresu psychologii transportu. Stosownie do art. 87 ust. 2 pkt 1 ustawy o kierujących pojazdami uprawnionym psychologiem jest osoba, która posiada tytuł zawodowy magistra uzyskany na kierunku psychologia. Proponuje się zatem, aby warunek posiadania tytułu zawodowego magistra na kierunku psychologia zastąpić wpisem na listę psychologów prowadzoną przez odpowiedni organ samorządu zawodowego psychologów.

W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332) konieczne będzie zastąpienie w art. 98 ust. 1 pkt 3 słów „prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów” odesłaniem do nowej ustawy. Ponadto wskazana będzie nowelizacja innych przepisów ustawy, aby wynikało z nich, że pod pojęciem psychologa w ustawie rozumie się osobę posiadającą prawo wykonywania zawodu psychologa.

W ustawie z 22 sierpnia 1997 r. o chronie osób i mienia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1099) konieczna będzie zmiana art. 33a określającego psychologa uprawnionego do przeprowadzania badań psychologicznych osób ubiegających się o wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub posiadających taki wpis oraz wydawania orzeczeń psychologicznych, przez wskazanie, że pod pojęciem psychologa w ustawie rozumie się osobę posiadającą prawo wykonywania zawodu psychologa.

Przepisy ustawy wprowadzą reprezentację samorządu zawodowego psychologów do gremiów doradczo-opiniotwórczych. W ustawie o zdrowiu publicznym proponuje się zmianę polegającą na uzupełnieniu składu Rady do spraw Zdrowia Publicznego o przedstawiciela Krajowej Rady Psychologów - art. 7 ust. 1.

Rozdział 7 – Przepisy przejściowe i końcowe

Przepisy ustawy nie będą naruszać, wynikających z odrębnych przepisów, uprawnień i obowiązków psychologów dotyczących wydawania orzeczeń psychologicznych, terminu ich ważności oraz trybu odwoławczego w zakresie orzecznictwa psychologicznego (takie regulacje zawarte są np. w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym, Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.). Przepisy ustawy nie będą również naruszać uprawnień psychologów do posługiwania się tytułem specjalisty uzyskanym stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 września 2002 r. w sprawie uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia (Dz. U. Nr 173, poz. 1419, z późn. zm.).

Konieczne jest ustalenie przepisów, na podstawie których wskazany będzie podmiot, którego zadaniem będzie opracowanie regulaminu wyboru na pierwsze regionalne zjazdy psychologów oraz pierwszy Krajowy Zjazd Psychologów, projektów regulaminów tych zjazdów, jak również zwołanie pierwszych Regionalnych Zjazdów Psychologów oraz Krajowego Zjazdu Psychologów. Podmiotem tym będzie Komitet Organizacyjny Psychologów, który zostanie powołany zarządzeniem ministra właściwego do spraw pracy, spośród kandydatów zgłoszonych przez organizacje, stowarzyszenia psychologów uczestniczące w pracach nad regulacją zawodu psychologa. Komitet ten będzie działał na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.

Wskazane jest, aby przepisy ustawy wchodziły w życie w terminie w niej określonym (zakładany termin wejścia w życie to 1 stycznia lub 1 lipca), za wyjątkiem regulacji dotyczących:

- 1) Komitetu Organizacyjnego Psychologów, która wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy;
- 2) funkcjonowania samorządu zawodowego psychologów, które wejdą w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

Zadaniem Komitetu Organizacyjnego Psychologów będzie doprowadzenie do zwołania pierwszych zjazdów regionalnych rad psychologów oraz pierwszego Krajowego Zjazdu Psychologów. Z uwagi na zróżnicowaną liczbę psychologów czynnych zawodowo w różnych województwach Komitet Organizacyjny Psychologów będzie uprawniony do podziału terenu działania regionalnej rady psychologów na rejony i ustalenie liczby

delegatów na regionalny zjazd psychologów z poszczególnych rejonów. Komitet Organizacyjny Psychologów ustali również liczbę delegatów dla danego Regionalnego Zjazdu Psychologów na Krajowy Zjazd Psychologów.

Przepisy nowej regulacji zawodu psychologa będą obowiązywały osoby, które uzyskają tytuł magistra psychologii po dniu wejścia w życie nowej ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

Jednocześnie ustawa będzie przewidywała możliwość wykonywania zawodu psychologa przez osoby, które posiadają:

- 1) tytuł zawodowy magistra psychologii potwierdzony dyplomem uzyskanym na polskiej uczelni wyższej albo dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną, w przypadku osób które uzyskały tytuł w okresie do dnia 1 października 1981 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim albo dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii, w przypadku osób które uzyskały tytuł w okresie do dnia 31 grudnia 1992 r. na Akademii Teologii Katolickiej, albo
- 2) kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, uzyskane w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, w Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, albo
- 3) wykształcenie niezbędne do wykonywania zawodu psychologa, potwierdzone dyplomem wydanym w państwie innym niż państwo wskazane w pkt. 2, uznanym w Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie odrębnych przepisów, za równorzędny z dyplomem magistra psychologii uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej

– oraz udzielali świadczeń psychologicznych co najmniej dwa lata w okresie 5 lat przed dniem wejścia w życie ustawy, wpisuje się na listę psychologów Regionalnej Rady Psychologów, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania psychologa. Regionalna Rada Psychologów, właściwa ze względu na miejsce zamieszkania psychologa, będzie weryfikowała spełnienie pozostałych warunków do uzyskania wpisu na listę psychologów. Z wnioskiem będą mogli występować psychologowie w terminie 2 lat od dnia ogłoszenia ustawy.

Konieczne jest ponadto uwzględnienie w ustawie przepisów wyłączających stosowanie regulacji dotyczących opieki w stosunku do osób, które posiadając kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, a przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) udzielały świadczeń psychologicznych w rozumieniu ustawy lub,
- 2) prowadziły badania naukowe lub prace rozwojowe w dziedzinie psychologii, lub
- 3) nauczały zawodu psychologa w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych, lub
- 4) wykonywały psychoterapię na warunkach określonych w odrębnych przepisach - co najmniej przez okres dwu lat w okresie 5 lat przed dniem wejścia w życie ustawy,

W ustawie powinien znaleźć się przepis wydłużający terminy:

- 1) rozpatrywania wniosków o wpis na listę psychologów do 2 miesięcy;
 - 2) wyznaczenia opiekuna do 2 miesięcy,
- w terminie wskazanym w ustawie, który liczony będzie od dnia ogłoszenia ustawy.

Biorąc pod uwagę fakt, że wprowadzenie regulacji zawodu psychologa jest ograniczeniem wolności gospodarczej obywateli i mając na uwadze poprzednią nieudaną próbę powołania samorządu zawodowego psychologów oraz związane z tym utrudnienia, należy zabezpieczyć finansowanie kosztów powołania samorządu oraz jego funkcjonowania przez okres 6 miesięcy.

Ustawa powinna przewidywać przekazanie środków finansowych na powołanie samorządu zawodowego psychologów oraz na zapewnienie funkcjonowania organów samorządu zawodowego psychologów z budżetu państwa, w części w której dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy, przez maksymalnie 6 miesięcy. Środki na funkcjonowanie samorządu zostaną przekazane jako dotacja podmiotowa dla krajowej izby psychologów i 16 regionalnych izb psychologów w celu zapewnienia funkcjonowania organów samorządu zawodowego psychologów. Dotacja będzie wypłacana po zawarciu umowy o udzielenie dotacji między ministrem właściwym do spraw pracy a krajową i regionalnymi izbami psychologów. Umowa powinna określać w szczególności:

- 1) zobowiązanie do przeznaczenia dotacji na cel zapewnienia funkcjonowania organów samorządu zawodowego psychologów;
- 2) wysokość dotacji;
- 3) szczegółowe zasady gospodarowania i wydatkowania środków pochodzących z dotacji;
- 4) sposób i terminy przekazania dotacji;

- 5) zasady kontroli przez ministra właściwego do spraw pracy zagospodarowania dotacji;
 - 6) tryb zwrotu dotacji wydatkowanej niezgodnie z przeznaczeniem oraz niewykorzystanej.
- Przepisy ustawy mają zobowiązywać do zwrotu dotacji wydatkowanej niezgodnie z przeznaczeniem oraz niewykorzystanej.

III. Ocena przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych

Projekt założeń do ustawy zostanie przesłany do Rzecznika Praw Absolwenta, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Krajowej Rady Sądownictwa.

1. Konsultacje społeczne

Projekt założeń zostanie, na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 167, z późn. zm) oraz art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. Nr 55 poz. 235 z późn. zm.), przesłany do reprezentatywnych organizacji związkowych i reprezentatywnych organizacji pracodawców, tj. do:

1. Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych
2. NSZZ „Solidarność”
3. Forum Związków Zawodowych
4. Związku Rzemiosła Polskiego
5. Pracodawców RP
6. Konfederacji Lewiatan
7. Związku Pracodawców - BCC.

Ponadto w ramach konsultacji społecznych projekt założeń zostanie przekazany do następujących podmiotów:

1. Polskie Towarzystwo Psychologiczne
2. Polskie Towarzystwo Psychoterapeutów i Trenerów Psychologii Procesu
3. Stowarzyszenie Psychologów Chrześcijańskich
4. Stowarzyszenie Psychologów Sądowych w Polsce
5. Stowarzyszenie Psychologów Transportu w Polsce
6. Polskie Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Psychologii
7. Ogólnokrajowe Zrzeszenie Związków Zawodowych Psychologów

8. Polskie Stowarzyszenie Psychologów i Terapeutów
9. Polska Federacja Psychoterapii
10. Polskie Towarzystwo Terapii Poznawczej i Behawioralnej
11. Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej
12. Wielkopolskie Towarzystwo Terapii Systemowej
13. Polskie Towarzystwo Terapeutyczne
14. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Uzależnień
15. Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja”
16. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt
17. Instytut Terapii Gestalt
18. Instytut Analizy Grupowej „Rasztów”
19. Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne
20. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej
21. Polskie Towarzystwo Psychologii Klinicznej
22. Śląskie Stowarzyszenie Psychoterapeutów
23. Stowarzyszenie „Intro”
24. Polskie Stowarzyszenie Psychologii Społecznej
25. Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne
26. Polskie Towarzystwo Badań nad Stresem Traumatycznym
27. Polskie Stowarzyszenie Psychologów Praktyków
28. Uniwersytet Warszawski, Wydział Psychologii
29. Stowarzyszenie Psychologów Polskich
30. Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii
31. Uniwersytet Gdański, Wydział Psychologii
32. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Psychologii
33. Uniwersytet Jagielloński, Instytut Psychologii
34. Uniwersytet Łódzki, Instytut Psychologii
35. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytut Psychologii
36. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Instytut Psychologii Wydziału Nauk Społecznych
37. Uniwersytet Opolski, Instytut Psychologii
38. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytut Psychologii
39. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Instytut Psychologii Wydziału Nauk Społecznych
40. Uniwersytet Opolski, Instytut Psychologii
41. Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny

42. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Pedagogiki i Psychologii
43. Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie
44. Uniwersytet Wrocławski, Instytut Psychologii
45. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej, Instytut Psychologii
46. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Instytut Psychologii
47. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Pedagogiki i Psychologii
48. Akademia Leona Koźmińskiego
49. Collegium Civitas
50. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfanteo, Instytut Nauk Społecznych
51. Krakowska Akademia im. A. F. Modrzewskiego, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych
52. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, SAN Łódź
53. Społeczna Akademia Nauk w Krakowie, Wydział Nauk Stosowanych
54. Społeczna Akademia Nauk, Warszawa
55. Wyższa Szkoła Humanitas, Instytut Psychologii, Sosnowiec
56. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, SAN Warszawa
57. SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Warszawa
58. SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Wrocław
59. SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Poznań
60. SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Katowice
61. SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, Sopot
62. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
63. Uczelnia Zawodowa Zagłębia Miedziowego,
64. Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna
65. Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli
66. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna
67. Dolnośląska Szkoła Wyższa
68. Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku
69. Wydział Zamiejscowy w Cieszynie Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej
70. Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna
71. Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki
72. Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji

- 73. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania
- 74. Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej
- 75. Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach
- 76. Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

2. Wpływ aktu normatywnego na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowane rozwiązania będą skutkowały obciążeniem dla sektora finansów publicznych. Według szacunkowych wyliczeń i przy założeniu, że ustawa wejdzie w życie od dnia 1 lipca 2016 r. (rok „0”), to w pierwszym półroczu funkcjonowania samorządu zawodowego należy ponieść koszt w wysokości ok. 1 800 000,- zł na zapewnienie prawidłowego powołania organów samorządu zawodowego i wykonywanie przez niego obowiązków ustawowych. Biorąc pod uwagę fakt, że wprowadzenie regulacji zawodu psychologa jest ograniczeniem wolności gospodarczej obywateli i mając na uwadze poprzednią nieudaną próbę powołania samorządu zawodowego psychologów oraz związane z tym utrudnienia, należy zabezpieczyć finansowanie kosztów powołania samorządu oraz jego funkcjonowania przez okres 6 miesięcy. Środki finansowe na powołanie samorządu zawodowego psychologów oraz na zapewnienie funkcjonowania organów samorządu zawodowego psychologów powinny być zabezpieczone w budżecie państwa, w części w której dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Część z ww. środków zostanie wykorzystana przez ministra pracy na zorganizowanie pierwszych regionalnych zjazdów psychologów, na których zostaną wyłonione regionalne rady psychologów, oraz na pierwszy Krajowy Zjazd Psychologów, na którym zostanie wyłoniona Krajowa Rada Psychologów (Załącznik Nr 1 Tabela 1). Kolejna część środków zostanie przekazana jako dotacja podmiotowa dla krajowej izby psychologów i 16 regionalnych izb psychologów w celu zapewnienia funkcjonowania organów samorządu zawodowego psychologów przez maksymalnie 6 miesięcy (Załącznik Nr 1 Tabela 1). Po upływie tego terminu samorząd będzie się utrzymywał z własnych dochodów m. in. ze składek członkowskich.

Jednocześnie w budżecie państwa, w części której dysponentem jest minister pracy należy zabezpieczyć środki na finansowanie wynagrodzenia pracowników komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za nadzór ministra pracy nad samorządem zawodowym psychologów w wysokości ok. 198 000,- zł rocznie (Załącznik Nr 1 Tabela 8).

Szczegółowe zestawienie kosztów znajduje się w załączniku nr 1. Przyjmując wytyczne dotyczące stosowania jednolitych mierników makroekonomicznych będących podstawą do szacowania skutków finansowych projektowanych ustaw wyliczono, że koszty w okresie 10 lat od wejścia w życie zmiany będą w pierwszym roku wynosiły 202 059,- zł a w kolejnych odpowiednio 207 110,- zł, 212 081,- zł, 217 171,- zł, 222 383,- zł, 227 720,- zł, 232 958,- zł, 238 316,- zł, 243 082,- zł, 247 944,- zł.

Nie jest możliwe finansowanie wynagrodzenia pracowników komórki organizacyjnej w resorcie pracy odpowiedzialnej za nadzór ministra pracy nad samorządem zawodowym psychologów z funduszu wynagrodzeń tego organu jako właściwego dysponenta części budżetowej, gdyż jest on zamrożony. Ponadto obciążenia regulacyjne z tymi obowiązkami związane, powodują konieczność utworzenia 3 nowych etatów, których struktura organizacyjna komórki organizacyjnej nie przewiduje.

Nie jest możliwe oszacowanie przewidywanych wpłat z tytułu opłaty za wpis na listę psychologów, ponieważ jej wysokość ustali samodzielnie samorząd. Ich wielkość będzie także uzależniona od liczby członków samorządu. Jednakże wskazanie liczby osób wykonujących zawód psychologa nie jest możliwe, ponieważ na podstawie dotychczas obowiązującej regulacji zawodu psychologa nie zostały powołane organy samorządu zawodowego, które miałyby prowadzić listy psychologów. Jedyne dane liczbowe jakimi dysponuje resort stanowią informacje o liczbie absolwentów psychologii pochodzące z GUS, które zostały wyszczególnione w załączniku nr 2 do testu regulacyjnego do założeń projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. Należy jednak mieć na uwadze to, że nie wszystkie osoby, które kończyły studia psychologiczne, pracują jako psychologowie. Ponadto należy zauważyć, że opłaty za wpis na listę psychologów będą stanowiły przychód samorządu zawodowego, z którego będzie następnie finansowane jego funkcjonowanie mające na celu realizację ustawowych obowiązków.

Nie jest także możliwe oszacowanie obciążeń finansowych dla osób wykonujących zawód psychologa, jakimi będą: składka wnoszona na rzecz samorządu zawodowego oraz obowiązkowe szkolenia. Wysokość składki członkowskiej ustali samodzielnie samorząd biorąc pod uwagę liczbę jego członków. Również kwestia kosztów doskonalenia zawodowego będzie uzależniona od suwerennej decyzji samorządu, który określi liczbę punktów, jaką psycholog będzie zobowiązany uzyskać w cyklu szkoleń zawodowych oraz przypisze odpowiednią punktację poszczególnym formom doskonalenia zawodowego (np. uczestnictwu w konferencjach, seminariach, studiach podyplomowych, wykładach, publikacjom artykułów naukowych czy studiom doktoranckim). Należy podkreślić, że jednym

z zadań samorządu zawodowego psychologów będzie bezpłatne organizowanie szkoleń zawodowych dla swoich członków. Liczba tych szkoleń będzie również uzależniona od decyzji samorządu zawodowego. Wpływ na nią niewątpliwie będzie miała wysokość środków przekazywanych na ten cel, którymi będzie on dysponował. Będą one w sposób oczywisty powiązane z wysokością składki członkowskiej (która będzie ustalona na mocy suwerennej uchwały samorządu zawodowego) oraz liczbą członków samorządu zawodowego. Wobec powyższego nie jest możliwe oszacowanie kosztów związanych z wypełnianiem obowiązku ciągłego podnoszenia kwalifikacji, ponieważ nieznana jest liczba psychologów wykonujących zawód a ponadto kluczowe decyzje mogące mieć wpływ na ich wysokość będą należały do samorządu zawodowego psychologów.

3. Wpływ aktu prawnego na rynek pracy

Projektowana regulacja doprowadzi do wyeliminowania z rynku pracy podmiotów wykonujących świadczenia psychologiczne bez posiadania stosownych kwalifikacji.

4. Wpływ aktu normatywnego na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Ograniczenie dostępu do zawodu przez wprowadzenie obowiązkowej przynależności do samorządu zawodowego może przełożyć się na zmniejszenie poziomu konkurencyjności na rynku usług psychologicznych, a to może spowodować wzrost cen usług psychologicznych.

5. Wpływ aktu normatywnego na sytuację i rozwój regionalny

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

6. Informacje dodatkowe

Problematyka regulowana w ustawie jest zgodna z przepisami prawa Unii Europejskiej i nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), gdyż nie zawiera przepisów technicznych.

Projekt założeń zostanie również zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej (na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl)) zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn.zm.) oraz na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji (<http://legislacja.rcl.gov.pl/>).